

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Fakulta humanitních studií

Bakalářská práce

Disciplinace těla v rámci trickingu

Vojtěch Zemánek

Vedoucí práce: Mgr. Martin Heřmanský, Ph.D.

Praha 2016

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval samostatně a všechny použité prameny a literatura jsou řádně citovány. Práce nebyla použita pro získání jiného titulu.

V Praze dne 24.6.2016

.....
podpis

Poděkování

Rád bych poděkoval vedoucímu své práce Mgr. Martinovi Heřmanskému, Ph.D. za podnětné rady a trpělivé vedení práce.

1. Obsah

2.	Úvod	5
3.	Teoretická část	7
3.1.	Teoretická východiska	7
3.1.1.	Antropologie těla.....	7
3.1.2.	Loic Wacquant a tělesný kapitál.....	8
3.1.3.	Foucaultova disciplinace	10
3.2.	Metodologie.....	14
3.2.1.	Výzkumný problém a výzkumné otázky.....	14
3.2.2.	Výzkumné strategie.....	14
3.2.3.	Techniky a průběh konstrukce dat.....	15
3.2.4.	Výběr vzorku.....	18
3.2.5.	Postupy při analýze dat	19
3.3.	Reflexe výzkumu.....	21
3.3.1.	Reflexe kvality výzkumu	21
3.3.2.	Etické otázky a jejich řešení.....	22
3.3.3.	Sebereflexe výzkumníka.....	22
4.	Empirická část	25
4.1.	Podrobnější charakteristika trickingu.....	25
4.2.	Vliv prostředí	28
4.2.1.	Tricker v tělocvičně.....	28
4.2.2.	Tělo v tělocvičně.....	30
4.3.	Vliv trickerského kolektivu na tělo	42
4.4.	Tricker a jeho tělo.....	58
5.	Závěry.....	72
6.	Literatura.....	76
7.	Přílohy	79
7.1.	Medailonky jednotlivých trickerů.....	79
7.2.	Obrazová příloha	81

2. Úvod

Tricking je nekontaktní, převážně nesoutěžní a individuální sport, kombinující prvky bojových umění (kopy, výskoky, postoje), gymnastiky (salta, přemety, apod.), breakdance a mnoha dalších pohybových sportů či aktivit. Jde o poměrně mladý sport – vyvinul se během devadesátých let 20. století jako specifická odnož bojových sportů. Lidé, kteří dělají tricking si říkají trickeři nebo tricksteři a během tréninku se snaží zdokonalovat své tělesné dovednosti a ovládnout co nejvíce tricků, co dokážou.

Takto nějak by představil tricking tricker. Člověk, jenž se s trickingem setkává poprvé, by měl patrně dojem, že se jedná skákání salt a podivných otoček a nápadně to připomínající akční scény z filmů s Jackie Chanem. Takový člověk by možná obdivoval tělesné schopnosti a vůbec způsob, jakým dovedou trickeři své tělo ovládnout. Možná snad tento obdiv vedl i mě k tomu, abych se rozhodl psát o trickingu svou bakalářskou práci. Snad tedy s jedinou výjimkou a to tou, že já sám jsem trickerem.

Trickingu se rekreačně věnuji už přes osm let. Začal jsem s ním v rámci sportovního klubu při gymnáziu, které jsem navštěvoval a s několika delšími pauzami se mu věnuji až dodnes. Až do nedávné doby mě však nenapadlo přemýšlet o trickingu jinak, než jako o činnosti, sportovní aktivitě chcete-li, která je mým koníčkem a které nepotřebuji nijak zvlášť porozumět na to, abych jí mohl provozovat. Pak jsem ale hledal vhodné téma pro svou bakalářskou práci a rozhodl jsem se, že si za něj zvolím právě tricking. Byla to právě má blízkost a do jisté míry obeznámenost s tímto sportem, kterou jsem se rozhodl pro svou práci využít.

V této bakalářské práci se pokouším o antropologickou interpretaci projevů disciplinace těla při provozování trickingu. Z hlediska, které dále rozvíjím v kapitole teoretických východisek, je toto téma příhodné zvláště proto, že mě, jakožto trickerovi, pomůže lépe pochopit sociální realitu, jíž jsem sám součástí.

Dalším motivem, který mě k volbě tohoto tématu vedl, je právě zájem společenskovední zkoumání projevů lidského těla a procesů, které tělo ovlivňují. Protože tricking představuje sport, ve kterém dochází k velmi specifickému kladení nároků na tělo jedince praktikujícího tricking, bylo za předmět zájmu dané práce zvoleno právě tělo a způsoby, jakými je při tréninku vědomě i nevědomě disciplinováno. Doufám, že tato práce

naváže na níže šíře popsanou společenskovední tradici zkoumání lidského těla a bude představovat důstojnou aplikaci mnou nabytých vědomostí na zvolenou problematiku.

Cílem této práce je tedy představit proces disciplinace těla trickera v optice sociokulturní antropologie a poukázat na specifika této disciplinace. V zájmu co nejucelenějšího postihnutí zvoleného tématu a co nejpřesnějšího zprostředkování informací čtenáři je tato bakalářská práce strukturována do dvou částí – teoretické a empirické. V teoretické části předložím svá východiska, získaná studiem odborné literatury, jejichž prostřednictvím na tricking nahlížím. Dále popíši metodologii, kterou jsem pro výzkum použil, vysvětlím důvody jejího zvolení a meze jejího použití. Empirická část představuje poté výsledky a postup analýzy výzkumem vytvořených dat, na která jsou aplikovány teorie a východiska z teoretické části. Nakonec v závěru dojde ke shrnutí získaných poznatků a k jejich zařazení do kontextu společenskovední tradice.

3. Teoretická část

3.1. Teoretická východiska

K tělu a jeho disciplinaci v této práci přistupuji hned z několika východisek, která jsou v této části představena. Přestože je má práce teoreticky zakotvena zejména v přístupu sociokulturní antropologie, využívám čteně i poznatků z jiných společenských věd, v zájmu celistvého postihu daného tématu. Hlásím se tak mimo jiné charakteristiku sociokulturní antropologie jako interdisciplinárního oboru (Nešpor, Jakoubek, 2003). Na základě níže uvedených teoretických východisek byly vybírány takové metodologické postupy, aby jejich prostřednictvím bylo možno zvolenou tematiku vhodně uchopit. V rozdělených podkapitolách jsou vždy rozebrány jednotlivé teoretické koncepty a je poukázáno na jejich využití pro výzkum disciplinace těla v rámci trickingu.

3.1.1. Antropologie těla

Můj přístup ke zkoumání lidského těla vychází z toho, jak jej chápe a zkoumá antropologie (či entrografie) těla, jakožto samotstatná oblast antropologického zájmu popsaná v textech Soukupa a Balcerové *Antropologie těla* (2011) a Kaščáka a Obertové *Školská etnografia tela, jej východiská, podoby a potenciály* (2012).

Obě zmíněné práce vycházejí z práce *Techniky těla* (1973) Marcela Mausse. Tělo Mauss považuje za základní instrument člověka, se kterým každá společnost nakládá určitým způsobem. Právě tyto způsoby nakládání s tělem, kterým člověka učí společnost, Mauss nazývá *technikami těla*. Mauss tedy nenahlíží na lidská těla pouze z biologického hlediska, ale považuje za vhodné uplatnit vůči tělu i hledisko sociální či psychologické. Techniky těla jsou tak v jeho pojetí kulturně kódované. Zacházení s lidským tělem se tedy kulturu od kultury liší a tělo tak představuje adekvátní předmět zájmu nejen přírodních ale i společenských věd.

Soukup a Balcerová zkoumají tělo v návaznosti na Mausse a sledují rozmanité způsoby, jakými kultura určité společnosti s tělem zachází. Na tom zakládají svou definici antropologie těla jako oboru, který zkoumá lidské tělo z mnoha různých perspektiv a v mnoha různých kontextech a snaží se tak chápat tento fenomén v jeho celistvosti, čímž

navazují na tradiční chápání holistického přístupu jako jednoho ze základních prvků sociálněkulturní antropologie.

Antropologie těla Soukupa a Balcerové tak vnímá tělo v jeho biologické i kulturní dimezi. Kultura určitým způsobem zachází s biologickým tělem a v rámci těchto způsobů rozlišuje antropologie těla tři základních roviny (perspektivy), na kterých tělo zkoumá – rovinu těla jako artefaktu, těla jako normy a těla jako symbolu. Pod tímto dělením vidí to, jak je tělo upravováno, disciplinováno a semiotizováno (Soukup, Balcerová, 2011, str.32). Disciplinaci těla (rovinu těla jako normy), jíž se tato práce primárně zabývá, popisují převážně jako osvojování si svého vlastního těla v souladu s kulturními normami dané společnosti. Pomocí disciplinace dochází dle jejich výkladu k přizpůsobení tělesných pochodů kulturnímu kontextu.

Kaščák a Obertová taktéž zdůrazňují vliv kulturních představ o těle na tělo jednotlivce a na způsoby, jakými s tímto tělem je nakládáno. Pomocí kultury dochází taktéž k (re)produkci, (re)konstrukci a (re)organizaci tělesných praktik a vzorců. Vyzdvihují ale také individuální rovinu přístupu jedince k tělu, která představuje podstatu kulturní adaptace. Vycházejíc z prací Erwina Goffmana, Kaščák a Obertová považují za nejdůležitější pro tuto rovinu zkoumání těla individuální zkušenost s tělem, vnímání tělem a to, jak se tělesnou expresí (Kaščák a Obertová, 2012, str.9)

Na základě popsaného přístupu antropologie (etnografie) těla, zkoumá tato práce to, jak je tělo ovlivňováno specifickou kulturou. Tu Soukup s Balcerovou chápou v souladu s definicí kulturně antropologického pojetí kultury Václava Soukupa (Soukup, 2011) jako „systém artefaktů, sociokulturních regulativů a idejí, které jsou sdíleny členy určité společnosti“ (Soukup, Balcerová, 2011, str.32). V této práci uvažují existenci určité trickerské kultury, která produkuje určité praktiky a vzorce, jenž se poté na těle projevují. Zájmem této práce je identifikování způsobů, kterými kultura působí na tělo, zejména v úrovni těla jako normy. Proto je třeba tuto úroveň kultury jako sociokulturních regulativů rozšířit. K tomu může dobře posloužit právě přístup k problematice těla Loica Wacquanta.

3.1.2. Loic Wacquant a tělesný kapitál

Kanadský sociolog Loic Wacquant se zaměřil na studium boxerů a toho, jak boxeři zacházejí se svými těly. Východiska této práce se opírají zejména o Wacquantův výzkum popsaný v jeho knize *Body and Soul: Notebooks of an Apprentice Boxer* (2004). Poznatky,

keré od Wacquanta tato práce přejímá dělím do dvou kategorií. První kategorii tvoří to, jak Wacquant k boxu přistupuje a jak charakterizuje boxerskou kulturu. Kategorií druhou jsou teoretické koncepty, které Wacquant pro svůj výzkum používá a jež ve své knize představuje. Pro mou práci bude důležitý zejména koncept tělesného kapitálu, tak jak je představen ve zmiňované Wacquantově knize a jeho další práci *Pugs at Work: Bodily Capital and Bodily Labour among Professional Boxers* (1995).

Wacquant chápe box jako vykonávání tělesných úkonů, při kterých teorie této aktivity ustupuje do pozadí a teprve její naplňování v praxi dává teorii smysl. S tímto souvisí i pojetí boxerské kultury, o které Wacquant říká, že v ní nejde o souhrn formulovaných či formulovatelných norem a představ. Píše o ní spíše jako o komplexu fyzických a psychických gest, zvyků a pozic, které se odrážejí také na těle boxera. Odkazuje se v tomto bodě také na Marcela Maussa a považuje za základ boxu právě sdružení tělesných technik, jež jsou uchopením „divokého“ těla a jeho zhabitualizováním, podle potřeb daného terénu, dané společnosti. Jde o přetváření těla na spolehlivý společenský nástroj, schopný seberegulace a kreativity. Tělo boxer je tak disciplinováno tak, aby odpovídalo boxerské kultuře. K tomuto přetváření přispívá i kolektiv, jehož je tělo, navzdory individualitě, kterou je box charakteristický, součástí. Jedinec se tak učí i pomocí ostatních – sledováním jejich pohybů, skrze jejich rady a připomínky či imitací tělesných praktik, které od ostatních odpozuje. To vše se děje v průběhu náročného repetitivního a monotónního tělesného tréninku. V něm se pojí mentální námaha s fyzickou – při trénování boxu dochází k postupnému dosahování symbiózy mezi tělem a myslí. Probíhá také postupné propracovávání se k vyšším a vyšším úrovním tréninku, dle způsobilosti těla boxera. To je tak ve svých návycích postupně přizpůsobeno sportu.

Při popisování tréninku a života boxera vůbec, užívá Wacquant koncept *tělesného kapitálu*, ve kterém vychází z přístupu Pierra Bourdieuho. Ten chápe kapitál jako faktor určující pozici v rámci určitého společenského pole a v tomto poli má objem tohoto kapitálu diferencující funkci (Bourdieu, 1998). Wacquant využívá tuto definici a aplikuje ji na sociální pole boxerské tělocvičny.

Wacquant dále navazuje na další Bourdieho výrok, že lidé se „učí tělem“ (Wacquant 2004, str. viii, volný překlad) a zavádí pojem tělesného kapitálu jako specifické formy kapitálu uložené v tělesných zdrojích jednotlivce. Kapitál je tak přímo propojen s prací, kterou je třeba na těle vykonat a tělo jedince se touto prací stává nástrojem, kterého lze

mnoha společenských ohledech využívat (Wacquant, 1995). Pod tělesný kapitál patří jak habitualizované znalosti, vědomosti o vlastním těle a jeho vlastnostech, ale i jednání a způsoby myšlení s tělem spojené.

Proto Wacquant hned v úvodu své práce navrhuje vytvoření pojmu „boxerského habituu“ (Wacquant 2004, str.16), který představuje souhrn mentálních a tělesných schémat, která tvoří boxera boxerem. V rámci boxerského habituu dochází k spojení přírodní a kulturní úrovně tělesné aktivity a také ke protnutí individuality a kolektivu. V boxu, jakožto ve značně individuálním sportu, můžeme najít velké množství vnějších vlivů kolektivu na jedince-boxera. Tělo boxera je tak v průběhu tréninku i pomocí ostatních boxerů in-habituováno – tělesná schemata jsou jím zcela přejata a souzní s jednáním boxera. Za zcela zhabitualizované jednání považuje Wacquant takové jednání, kde není žádná mezera mezi rozhodnutím a samotným činem lidského těla. Při zacházení s tělesným kapitálem jedince je třeba brát v potaz návratnost tělesné investice, kterou jedinec (boxer) provádí. Se svým tělesným kapitálem nakládá boxer tak, aby z něj utvořil boxerský kapitál, který je setem schopností a tencencí, jejichž prostřednictvím se člověk může uplatnit na poli boxu (Wacquant, 1995, str. 66-67). Utváří se tak styly zacházení s určitým tělesným kapitálem – určité přístupy, pomocí kterých je s tělem nakládáno.

Ve své práci jsem se inspiroval tím, jak vnímá Wacquant ve svých pracích vztah a vliv boxu (respektive určité boxerské kultury) na tělo boxera. Uvažuji také existenci určitého „trickerského habituu“, jako souboru dispozic, jejichž osvojením se stává tricker trickerem. Zároveň pro popsání toho, jak působí kulura trickerů na tělo jednotlivce, užívám konceptu tělesného kapitálu, tak jak je ve Wacquantových pracích popsán. Důraz kladu především na to, jak tricker akumuluje tělesný kapitál a jak je využívá v trickingovém sociálním poli.

Pro potřeby výzkumu jsem tedy pracoval nejen s teoretickými koncepty, které Wacquant představuje, ale také si z jeho práce přebíral i základní metodologická východiska, která jsou rozebrána a jejich vztah k Wacquantovým textům je naznačen v metodologické části práce.

3.1.3. Foucaultova disciplinace

Posledním významným teoretickým východiskem, o něž se opírám, je přístup k disciplinaci formulovaný Michelelem Foucaultem v jeho knize *Dohlížet a trestat* (2000). Ve své práci Foucault provádí důkladnou analýzu disciplinace jako působení moci na tělo.

Moc tělo podřizuje, přetváří a formuje pomocí toho, co Foucault nazývá *disciplínou*. Disciplína tak představuje konstantní kontrolu tělesných pohybů a operací, jejíž prostřednictvím se moderní mocenské instituce snaží ovládnout lidské tělo a přetvořit jej v zájmu efektivity a poslušnosti. Cílem disciplinačních procesů je fungování těla jako spolehlivého, poslušného a automatizovaného stroje. Takové tělo pak může být náležitě podřizeno, využito a transformováno pro potřeby moci (Foucault 2000, s. 201).

Foucault ve své práci představuje několik technik, které disciplína používá při působení na tělo jedince a pomocí kterých jej přetváří na poslušný stroj, schopný úspěšně vykonávat výkony, které mu moc přisuzuje. Jde o základní principy na kterých disciplinace funguje. Jedná se zejména o *rozsah kontroly*, *předmět kontroly* a důraz na *modalitu* jednání. Rozsah kontroly představuje zaměření disciplíny na detail, na disciplinování jednotlivých částí, jejich pohybů a akcí, v zájmu dosažení disciplinování celku. Jedná se o efektivní způsob, kterým lze dosáhnout co nejlepších tělesných výsledků. Předmětem kontroly disciplíny se stává ekonomie těla a efektivita tělesných úkonů, které je třeba dosáhnout. Tělo se tak má být kontrolovatelné, poslušné a plnit svou funkci. Důraz na modalitu se poté projevuje soustavností a nepřetržitostí disciplinace a dodržováním určitých efektivních postupů a jejich následnosti.

V rámci těchto metod se projevuje také zacházení disciplíny s prostorem, ve kterém uspořádává jedince tak, že každé umístění v prostoru má určitou funkci. Tak dochází ke kódování prostoru a přisuzováním určitým místům určité činnosti. To má způsobovat co nejvhodnější využití prostoru, ve kterém disciplinace na tělo působí, jako celku.

Disciplína také představuje určité působení času na tělo. Snaží se tak o to, aby byl čas plně a kvalitně využit. Prosazuje se tak přísná pravidelnost a přesnost vykonávání úkonů. Čas je tělu přisouzen i v podobě následnosti a trvání pohybů. To směřuje k tomu, aby byly tělesné úkony a čas jím vyhrazen, co nejefektivněji využity. S tím souvisí také korelace těla a pohybu, která představuje co nejvhodnější vztah pohybu a celkové pozice těla. Tělo je tak disciplinováno, aby fungovalo přesně, bylo uvyklé časové souslednosti úkonů a vždy dbalo na pozici jednotlivých částí v průběhu pohybů vůči celku, pracujícím v čase a prostoru.

Dodržování řádu pak disciplína dociluje různými prostředky donucení. Na průběh disciplinace je třeba dohlížet a tělo kontrolovat. *Hierarchický dohled* funguje zejména na principu zviditelnění jedince. Ten si musí připadat stále pod dozorem, přičemž dohled musí

být sice jedincem pocíťován, ale nesmí být příliš očividný. Jedinec by tak měl přizpůsobovat tělesný výkon tomu, že může být sledován. Dalším prostředkem donucení jsou *normalizační sankce*. Těmi jsou zejména tresty. Trest postihuje to, co se disciplínou zastávanému řádu vymyká. Tak dochází z regulaci odchylek a k úpravě pohybů přesně pro potřeby disciplíny. Typický je poté důraz na zvnitřnění trestů – na to, aby se jedinec již dopředu snažil trestům vyhýbat. Jinou formu tohoto prostředku donucení mohou představovat odměny, které bývají v mnoha případech disciplínou preferovány, protože podněcují touhu po dalším ocenění. Na základě normalizačních sankcí tak dochází během procesu disciplinace k samotné klasifikaci toho, co je dobré a co špatné.

Snaha o vytvoření poslušného těla je tedy pro disciplínu charakteristická. Působením na detail a hierarchizací pomocí trestů se v průběhu výcviku z disciplinovaných těl stávají individuality. Disciplína pak představuje tělům jedinců určitý řád disciplinační moci, do kterého jsou zapojeny a dle kterého je jejich činnost kódovaná. Tělo musí být schopné v rámci tohoto řádu reagovat na určitý signál určitou reakcí, která je určována předem stanoveným kódem.

Má práce nahlíží na samotný proces disciplinace tak, jak jej popisuje Foucault – jako na působení určité moci na tělo, které je pomocí tohoto působení přetransformováno a vycvičeno, aby pro danou moc dosahovalo co největší efektivnosti. Přičemž by ovšem bylo těžké hledat v prostředí akrobatického sportu působení nějaké moci prostřednictvím nějaké ustanovené instituce. Tím, co v případě trickingu tedy působí na tělo a vyvolává jeho disciplinování, je kultura. Pomocí Foucaultova modelu disciplinace a jejího fungování tak nahlížím na své poznatky, ve kterých se snažím rozpoznávat disciplinační procesy. Sleduji tedy, jak působí řád určité kultury na tělo jedince a jaké metody používá.

3.1.4. Shrnutí teoretických východisek

Ze zmíněných textů o antropologii či etnografii těla tato práce přejímá východiska spojená s vnímáním těla ovlivněného kulturou a v rámci výzkumu je tělo člověka praktikujícího tricking chápáno jako tělo ovlivněné, zpracované a podmiňované specifickou kulturou. Tato práce se tak zaměřuje výhradně na úroveň těla jako normy tak, jak je tato úroveň popsána v textu Soukupa a Balcerové. Samotný proces toho, jak tato disciplinace těla jedince probíhá, je uvažován v rámci poznatků získaných z Foucaulta, který popisuje mechanismy disciplinačního procesu. Na ten jsou aplikovány Wacquantovy

poznatky a tak je chápán jako budování a udržování určitého tělesného kapitálu jednotlivce, se kterým úzce souvisí také inhabitace těl jedinců provozujících tricking. Wacquantovy texty posloužily jako inspirace pro volbu určitých metodologických přístupů.

3.2. Metodologie

3.2.1. Výzkumný problém a výzkumné otázky

Výzkumným problémem, kterým se tato práce, v návaznosti na výše udaná teoretická východiska, zabývá, je disciplinace těla tzv. trickerů. Jsou zde sledovány způsoby, jakými k této disciplinaci dochází a jak je při ní utvářen/navyšován tělesný kapitál jedince.

Výzkumné otázky, které tato práce řeší a které představovaly rámec, kterým se výzkum, provedený v rámci empirické části práce ubíral, tedy jsou:

- Jakými způsoby se projevuje disciplinování těla jedince při tréninku trickingu?
- Jaké faktory disciplinaci těla trickerů ovlivňují?
- Jak probíhá akumulace a udržování tělesného kapitálu jedince při tréninku trickingu?

3.2.2. Výzkumné strategie

Výzkumné strategie i konkrétní techniky utváření dat jsem volil v souladu s teoretickými východisky a mou předchozí zkušeností v terénu v rámci pre-empirické fáze výzkumu. Vycházím z toho, že výzkumný problém a výzkumné otázky, které ve své práci řeším, si žádali použití kvalitativních výzkumných strategií, protože se u nich jedná o popis, vyložení charakteristik a induktivní postup při zkoumání v terénu postřehnutých jevů (Šťovíčková-Jantulová, 2009). V zájmu práce je hledání porozumění disciplinaci těla a tomu, jak funguje disciplinace těla při provozování trickingu. Pro komplexní postihnutí tohoto výzkumného problému bylo třeba pochopit zkoumaný jev v jeho přirozeném sociálním prostředí a z hlediska aktéra a jeho těla, na němž se tento jev projevuje.

Jako adekvátní výzkumné strategie bylo proto použito metody etnografického výzkumu, založené na mé bezprostřední přítomnosti v terénu v průběhu výzkumu. V případě trickingu se jednalo o pravidelné účastnění trickingových tréninků, při kterém byla utvářena data. Během výzkumu jsem se pohyboval přímo mezi aktéry, přicházel s nimi do interakcí a snažil jsem se pochopit jejich pohled na danou problematiku.

Zkušenosti, které jsem si z terénu odnášel a to, jak na mě terén působil, mohlo celou práci a její směřování ovlivňovat. Zkoumaný terén tak pro mou práci od začátku etnografického výzkumu nebyl pouze pasivním výzkumným polem (Nedbálková, 2008). To vedlo k tomu, že v průběhu výzkumu jsem své metodologické přístupy mírně upravoval a usměrňoval, dle potřeb terénu a tak, abych dosáhl adekvátních dat pro zodpovězení výzkumných otázek.

Do terénu jsem vstupoval jako člen zkoumané společnosti – tzv. insider (Jones, 2006). I já jsem tedy byl (a ještě dnes jsem) trickerem, to jest jedním z jedinců, disciplinaci jejichž těl jsem hodlal zkoumat. Rozhodl jsem se proto, že se budu tréninků přímo účastnit tím, že i já budu v průběhu výzkumu tricking provozovat. Z toho se odvíjí i další volba technik konstrukce dat a problémů zapojení výzkumníka přímo do aktivity aktérů, z kterou jsem se musel vypořádat.

3.2.3. Techniky a průběh konstrukce dat

Jako techniky vytváření dat jsem v rámci terenního výzkumu použil kombinace zúčastněného pozorování a autoetnografických poznámek. K těmto technikám jsem přistoupil zejména proto, že představovaly dle mého názoru nejvhodnější způsob získání dat potřebných pro zodpovězení výzkumných otázek a využití mé pozice insidera a přímé aktivity na trénicích.

Zúčastněně jsem pozoroval zejména to, jak se discipline těl trickerů projevuje přímo ve zkoumaném terénu v jednání aktérů. Pohybem v terénu a interakcemi s aktéry mi pozorování poskytovalo nezprostředkovaná data takřkajíc „z první ruky“, která postihovala danou problematiku a její kontext (Kawulich, 2005). Tento kontext byl zároveň obohacen o mé vlastní subjektivní vnímání daných situací a toho, jak já sám, jako tricker a tedy i člen zkoumané skupiny, v průběhu tréninků vnímám své tělo.

Má specifická pozice v rámci skupiny představovala také výchozí stanovisko, ze kterého jsem zkoumanou problematiku vnímat. Umožňovala mi určitý náhled do praktik a zvyků, které jsou v dané společnosti obvyklé. S tím se pojí i znalost terminologie, kterou se trickeři vyjadřují. I já sám jsem tedy v tomto ohledu nositelem určité trickerské kultury, jejíž existenci pro tuto práci uvažuji. Abych předešel jakékoliv nepochopitelnosti či zkreslenosti výsledných dat, snažil jsem se proto v některých ohledech přistupovat k pozorování daného terénu z postoje výzkumníka, který „(jakoby) neví“ (Chenail, 1998)

čili není plně obeznámen s terénem a neorientuje se ve zkoumaném fenoménu. Bylo pro mě ale nutné vybalancovat svou pozici výzkumníka s pozicí insidera (a navíc autoetnografa), abych pro svůj výzkum získal co nejrelevantnější data.

To, že jsem sám členem skupiny, kterou podrobuji výzkumu, mi zároveň značně usnadnilo samotný přístup do terénu. Nemusel jsem tudíž používat tzv. gatekeeperů ani jsem nemusel do terénu vstupovat pomocí nějaké instituce (Hammersley a Atkinson, 1995 v Nedbálková, 2006). Předtím, než jsem začal s výzkumem, jsem se zhruba čtvrt roku aktivně trickingu nevěnoval a nevidal jsem se s ostatními trickery. Po zvolení trickingu jako výzkumného tématu jsem se tedy rozhodl několikrát se „na zkoušku“ zúčastnit trickingového tréninku. Ověřil jsem si tím, že v místech, kde jsem byl zvyklý tricking provozovat, stále k jeho provozování dochází a že na tréninky do těch míst dochází stále určitý počet lidí, které znám a kteří také znají mě a vědí, že se trickingu věnuji. Tím jsem si tedy ověřil svou pozici a mohl jsem v terénu začít provádět zúčastněné pozorování.

Během prvních několika tréninků jsem se orientoval zejména podle trickerů, které jsem znal již z dřívějších dob. Díky nim jsem se seznámil i s mnoha dalšími trickery i jinými návštěvníky míst, kde se tréninky konaly. Přesto ale nejcennějšími informátory pro můj výzkum zůstávali ti aktéři, s nimiž jsem si rozuměl a v souvislosti s tím i nejčastěji přicházel do kontaktu.

Samotný průběh pozorování byl takový, že nejprve jsem zaznamenal a vstřebal co nejvíce informací, s cílem postihnout co největší škálu dat, která by mohla posloužit k řešení dané problematiky a která ustanovovala kontext daného výzkumného problému. Postupem času bylo pozorování stále více a více cílenější a počalo se zaměřovat a omezovat na stále konkrétnější otázky. Bylo tudíž použito tzv. metody trychtýře (Spradley, 1980 v Heřmanský, 2009).¹

Data vytvořená pomocí techniky zúčastněného pozorování jsou provázána s daty zprostředkovanými sebereflexí mého působení na trénincích trickingu a disciplinací mého vlastního těla. Výzkum v tomto pohledu vycházel z předběžných poznatků z terénu a

¹ Nutno však podotknout, že v praxi uplatnění metody trychtýře trochu pokulhávalo. Nedařilo se mi mnohdy srovnat analýzu s utvářením nových dat a tak jsem se v určité chvíli ocitl zahlcen daty, která se ale svou výpovědní hodnotou neblížila odpovědním na výzkumné otázky. Tento problém se naštěstí vyřešil sám krátkým neplánovaným přerušením pravidelného navštěvování tělocvičny z důvodu mé nemoci a v zápětí také kvůli probíhajícím opravám v tělocvičně. Za tuto dobu jsem byl schopen částečně zanalyzovat data, která jsem do té doby vytvořil a dále jsem tak mohl pokračovat ve výzkumu dle původního plánu.

z Wacquantovi teze o boxu, který popisuje jako jednání, které se dá pochopit pouze pomocí tělesné praxe (Wacquant, 2004, str. 58-59). K pochopení trickerské praxe jsem tedy přistupoval z pozice člověka do této praxe bezprostředně zapojeného, člověka přímo se účastnícího zkoumané disciplinace. I svou vlastní tělesnou praxí se budu snažit zkoumat disciplinaci těl trickerů.

Data, která jsem v průběhu práce v terénu vytvářel, považuji tedy za částečně autoetnografická – představují vypravování z mého úhlu pohledu, které je zasazuje své poznatky do společenského kontextu (Reed-Danahay, 1997). Autoetnografie je v mé práci pojata jako způsob zapojení osobní zkušenosti pro prohloubení porozumění danému problému zkoumanému kvalitativními metodami (Wall, 2008). Zároveň jsem si ale vědom toho, že autoetnografie představuje jen jeden z mnoha pohledů, které mohou přispívat k pochopení mnou zkoumaného problému. Autoetnografií jsem se snažil sám své tělo ukázat jako jedno z těl, na které působí trickerská kultura, tělo habitualizované pro provozování trickingu. Snažím tedy spojením etnografie s autoetnografickým přístupem o to, abych získal data o disciplinaci těla, ale o pochopení této disciplinace vycházející přímo z těla.

Mé autoetnografické poznatky a sebereflexe jsou zakomponovány přímo do terénních poznámek. Z terénu jsem si tak odnášel poznatky, ve kterých se konfrontují vyzorovaná data vypovídající o tom, jak se disciplinace projevuje na tělech ostatních aktérů s mým osobním vnímáním dané problematiky.

Následné vytváření dat probíhalo během přímého účastnění se trickingových tréninků, v jedné pražské gymnastické tělocvičně, kterou při jejich otvíracích hodinách pro veřejnost praktikanti trickingu navštěvují². Tělocvična byla zvolena zejména proto, že představuje místo, které je trickery navštěvované se značnou pravidelností. Je také pravděpodobně jedním z mála prostorů v Praze, kde trickeři trénují ve větším počtu a bez předchozí dohody. Veškeré získávání dat se odehrálo v rámci soustavného navštěvování tréninků po dobu půl roku, průměrně jednou za týden. V konečném součtu se jedná o 20 tréninků v tělocvičně, na kterých bylo prováděno pozorování. Krom toho jsem se účastnil ještě několika tréninků, které se odehrály po konkrétní dohodě mezi mnou a určitými trickery mimo otevírací dobu výše zmíněné tělocvičny a na jiném místě.

² Tréninky se v tělocvičně, kterou jsem pravidelně navštěvoval, konají třikrát týdně – v úterý, čtvrtek a neděli. Většinou jsem navštěvoval tréninky během pracovního týdne, které se konají od 20:30 do 22:00 hodin. Nedělní otevírací hodiny tělocvičny pro veřejnost jsou od 12:00 do 13:30.

Na trénincích jsem nebyl pouze pasivním účastníkem, ale sám jsem tricking provozoval. V momentech, kdy jsem já sám prováděl trickingové techniky, jsem samozřejmě nemohl věnovat moc pozornost okolnímu dění. Data zaznamenaná z těchto momentů tak představují čistou autoentografii. Přestože se to může zdát zvláštní, tak i když jsem byl na trénincích zhruba stejně trickingově aktivní jako většina ostatních, stejně jsem mnohem více času strávil pozorováním. Je to dáno hlavně tím, jak samotný trénink probíhá, čemuž se budu věnovat v empirické části práce.

Pozorování bylo doprovázeno neformálními rozhovory s aktéry, z nichž některé se odehrály i na jiném místě než tělocvičnu, mimo dobu pravidelných tréninků.³ Tyto rozhovory vznikaly vždy spontánně – nebyl jsem na nich s trickery nijak předem domluvený a ve většině případů jsem se je ani nepokoušel iniciovat. Jednalo se většinou o individuální rozhovory, jen v několika případech, kdy šlo o rozhovory, které probíhaly přímo v tělocvičně, se do nich zapojilo trickerů víc. Všechny rozhovory nebyly zaznamenávány žádným zařízením, byly pouze co možná nejpřesněji přepsány do terénních poznámek.

V terénu jsem v průběhu pozorování prováděl tzv. jotting, tj. psaní jednorázových okamžitých bodových poznámek přímo v terénu. Heslovitě jsem pomocí tyto poznámky zaznamenával do mobilního telefonu. Ten jsem zvolil jako ideální prostředek pro zapisování, protože používání telefonu u aktérů nevyvolávala jakkoliv zvýšenou pozornost a nebyla narušena „přirozenost“ jejich jednání. V terénu jsem vyzkoušel i zapisování jottingu na papír⁴, nicméně pak docházelo k častým dotazům a reakcím trickerů, které zasahovaly do průběhu tréninku. Z jottingových poznámek byly v co nejbližší době po skončení pozorování⁵ psány ucelené narativní terénní poznámky, které představují primární zdroj dat pro tuto práci.

3.2.4. Výběr vzorku

Vzorek vybraný pro analýzu dat byl přizpůsoben tomu, aby co nejvíce vypovídal o výzkumném problému (Šťovíčková-Jantolová, 2009) a aby došlo k získání co nejvíce vyčerpávajících dat, která přispívají k pochopení vybrané problematiky (Novotná, 2009).

³ Tímto místem byl nejčastěji prostředek městské hromadné dopravy při cestě na nebo z tréninků.

⁴ Několikrát k tomu došlo v případě, že se mi vybila baterie mobilního telefonu.

⁵ Většina terénních zápisů byla psána ještě ten samý den, v první příhodné chvíli, kdy jsem se dostal k počítači. Několikrát jsem terénní poznámky psal až následující den. Takovéto případy jsou v terénních poznámkách zohledněny. V jednom případě také došlo k přepisu jottingu do podoby terénních poznámek nejprve na papír a až poté do počítače.

Velikost vzorku tedy není omezená jinak než dosaženou mírou porozumění o výzkumném problému. Vzorek tak tvoří převážně na frekvenotované návštěvníky zmiňované tělocvičny v Praze, jež představuje také nejčastější místo provádění zúčastněného pozorování. Ne všichni trickeři navštěvují tréninky pravidelně, proto se každý jednotlivý zápis v terénních poznámkách zaměřuje na trickery, kteří jsou v dané chvíli v tělocvičně přítomní. Pro výslednou analýzu byla použita tedy všechna data od aktérů identifikujících se jako trickeři nebo přicházejících s trickery do kontaktu, která vykazovala určitou výpovědní hodnotu k výzkumnému problému. V průběhu etnografického výzkumu tak docházelo k souběžnému vytváření a rozšiřování zkoumaného vzorku dle potřeby problému a dle aktuální situace během pozorování. Vzorek jako takový je tedy už od podstaty flexibilní a počet jedinců je omezen pouze jejich vázaností ke zkoumanému problému. Celkově tedy vzorek představoval poměrně homogenní skupinu jedinců věnujících se trickingu.

Z hlediska autoetnografie do vybraného vzorku spadám i já sám, jelikož se sám také identifikuji jako tricker. Vybraný vzorek vypovídá i o tom, jak probíhá disciplinace mého vlastního těla a jak jsem já sám zapojen do procesů, které se zkoumaným jevem souvisí. Zkoumám tedy nejen tělesnou praxi ostatních trickerů, ale i svou vlastní.

3.2.5. Postupy při analýze dat

Analýza dat probíhala po celou dobu výzkumu souběžně s jejich utvářením. V průběhu výzkumu důraz na analýzu dat rostl společně s tím, jak docházelo ke stále širšímu porozumění výzkumnému problému a k pozvolnému zodpovídání výzkumných otázek. Cílem analýzy bylo rozlišení témat, která se vážou k disciplinaci těl trickerů v rámci teoretických východisek a výzkumných otázek, jejich následná charakteristika a nalezení významů, které se k nim vážou (Heřmanský, 2009).

Mnou vytvořená data obsahovala dvě roviny, jež bylo nutné při jejich analýze rozlišit – rovinu etnografickou a rovinu autoetnografickou. Ač tyto roviny byly při utváření dat zaznamenávány společně, do stejných terénních poznámek, při analýze bylo pro mě třeba si uvědomit, která něco vypovídají o mně samotném a tyto data poté podrobit přísnější reflexy a více zohlednit jejich výpovědní hodnotu.

Pro analýzu získaných dat bylo použito techniky segmentace a otevřeného kódování terénních poznámek, kdy došlo k rozdělení textu na tematické celky, kterým byly přiřazeny určité kódy, podle jejich obsahu. Tyto kódy byly vytvářeny v průběhu analýzy a v průběhu

samotné práce v terénu. Byly také rozšířeny o poznámkový aparát, který představoval komentáře okódovaných celků a předběžné interpretace dat, dle kterých se řídil postupný vývoj výzkumu. Okódované segmenty poté byly organizovány podle vzájemných vztahů a uskupeny do interpretačních kategorií, na jejichž základě docházelo k zodpovídání výzkumných otázek.

Všechny kódy vepsané do poznámek jsem zaznamenával též do kódovací knihy, kde byly také opatřeny jejich definicí. Měla tak být zajištěna jistá kontinuita kódování. V průběhu výzkumu byly však jednotlivé definice rozšiřovány a upřesňovány a tak muselo docházet ke kontrole dříve okódovaných pasáží. Již tímto procesem docházelo k postupné kategorizaci jednotlivých kódů, která představovala základ další analýzy.

3.3. Reflexe výzkumu

3.3.1. Reflexe kvality výzkumu

Množství vytvořených dat a jejich soustředění na výzkumým tématem zkonretizovanou skupinu jednotlivců mělo výzkumu dodávat značnou validitu. Tu lze však zajistit informacím jen tehdy, když jsou aktéři ochotní sdílet informace s výzkumníkem. K tomu dochází pouze tehdy, když vidí, že má výzkumník zájem znát jejich názory a nehodlá je zneužít pro vlastní cíle (Nedbálková, 2006). Pro kvalitně provedený výzkum bylo tedy třeba dodržovat určitá etická stanoviska, která dále rozepisují v následující podkapitole.

Práce však brala na zřetel i další meze, které výzkumníkem zvolené metody s sebou přináší. V souvislosti s technikou zúčastněného pozorování byla vzata na zřetel zejména nižší reliabilita utvořených dat (Disman, 2002). Ta jsou nezakrytě ovlivněna mojí pozicí insidera a je tudíž velmi pravděpodobné, že nějaký jiný výzkumník, který by mou specifickou pozici nesdílel, získal by jiná data. Data, která získávám jsou tedy kvalitativně odlišná od těch, která by získal outsider.

Jako výzkumník jsem se nacházel v pozici účastníka jako pozorovatele (Disman, 2002), kdy má identita byla všem aktérům známá a zároveň nenarušovala příliš zkoumané prostředí. Díky mojí pozici bylo pro mne nutné si utvořit jistý odstup a pohlížet na sociální realitu také očima pozorovatele-výzkumníka, nikoliv pouze očima účastníka. V praxi se tak tento výzkum snažil zabránit tzv. going native a přistupovat i k pro výzkumínka známému terénu s respektem a hlubší snahou o porozumění. Zároveň to však bylo také mé vlastní subjektivní stanovisko, které bylo v rámci výzkumu analyzováno. Nesl jsem tak v terénu dvojí identitu – jednoho z aktérů a výzkumníka. Jako autoetnograf jsem poté v terénu často překračoval vzájemnou hranici těchto skupin (Reed-Danahay, 1997).

Ať už při získávání dat nebo při jejich následné interpretaci jsem se snažil, aby jakékoliv mé osobní názory či představy nezasahovaly do výsledné práce. Je jisté, že jako trickerovi jsou mi vlastní určité představy o tom, jak tento sport funguje, které by se v tom, jak k trickingu přistupuji mohly projevit. Sepsaním těchto názorů, které vůči trickingu zastávám, ještě před započítím samotného výzkumu, jsem se snažil takovým situacím předejít. Mohl jsem se tedy kdykoliv v průběhu vytváření dat či analýzy se k těmto svým poznatkům vrátit a uvědomit si, zda nijak neovlivňují mou současnou pozici při psaní.

3.3.2. Etické otázky a jejich řešení

V souvislosti s technikou zúčastněného pozorování bylo nutné, pro provedení eticky korektního výzkumu, obeznámit všechny participující aktéry komunity s tím, že jsou pozorováni a že jejich aktivity jsou určitým způsobem dokumentovány (Kawulich, 2005). V rámci výzkumu tak došlo k postupnému obeznámení všech aktérů verbálním sdělením - k postupnému hlavně z důvodu nerovnoměrné návštěvnosti tělocvičny – a to i přesto, že tělocvična je považována do jisté míry za veřejný prostor, ve kterém může po zaplacení vstupu cvičit kdokoliv a i bez poplatku může přijít a pouze dění v tělocvičně sledovat. Od každého aktéra byl vyžádán ústní informovaný souhlas s tím, že byl obeznámen s cílem výzkumu a souhlasí s jeho průběhem a dokumentováním.⁶ Každý z aktérů byl v rámci zachování jejich soukromí anonymizován. Utvořená data pak nebyla a ani nebudou použita k ničemu jinému než pro účely výzkumu nebo poskytnuta žádné třetí straně.

Má zmiňovaná příslušnost do zkoumané komunity mohla během výzkumu představovat určité etické problémy. Přihlédl jsem tedy k tomu, že pozice insidera mezi trickerů mohla vyvolávat to, že na mě nebudou ostatní pohlížet jako na výzkumníka a v následku toho jsem v nich mohl vzbuzovat mnohem větší důvěru (Jones, 2006). Jakékoliv důvěrné informace, které mi byly sděleny tedy nebudu zveřejňovat a snažil jsem se, aby nebyly zaznamenány ani v terénních poznámkách.

Řada trickerů navíc patří mezi okruh mých přátel, takže zde byla možnost, že během výzkumu by mohlo dojít k určitému zkreslení informací v zájmu vzájemných přátelských vztahů. Snažil jsem se takovýmito situacím vyhnout a předcházet a zároveň dodržovat to, aby nedocházelo k jakémukoliv poškození aktérů a nebyla snižována kvalita výzkumu. Bylo pro mne ale stále nutné být reflexivní a ve střehu a být připravený takovéto situace operativně řešit.

3.3.3. Sebereflexe výzkumníka

Při práci v terénu jsem vycházel z toho, že k etnografickému výzkumu nedílně patří i výzkumníkova sebereflexe (Nedbálková, 2006). Snažil jsem se proto, aby přiměřená míra této sebereflexe prostupovala všechny části výzkumného procesu této práce. Při analýze

⁶ V praxi se toto opět projevilo jako náročnější. Trickerům obvykle stačilo jedno-větné vysvětlení výzkumu a podrobnější vysvětlení etických hledisek výzkumu, o kterých jsem se v zápětí rozpovídal, je příliš nezajímala. Stavalo se tak, že jsem jim mé výzkumnické počínání a jejich zapojení v něm musel vysvětlovat na několikrát. Dále viz podkapitola Sebereflexe výzkumníka.

poznámek z terénu jsem se snažil sám sobě svou pozici, své názory a své jednání co nejčastěji připomínat. Přesto jsem se však setkal s několika problémy.

Prvním zásadní problém, se kterým jsem se musel vypořádat, přinášela již zmíněná snaha zaujímat v určitých chvílích odstup v zájmu hlubšího nahlédnutí jevu, který by se mi jinak zdál, jako trickerovi, zcela obyčejný a nezajímavý, ale jako výzkumníkovi mi při hlubším prozkoumání mohl přinášet důležité poznatky. Ukázalo se, že tato lehká změna perspektivy není tak jednoduše proveditelná. Metoda „trychtýře“ pro mě i v tomto bodu hrála důležitou roli. Zaznamenáváním co nejšířšího kontextu jevů, které se v terénu odehrávaly, jsem se mohl později, když už se mé schopnosti zlepšily, k dříve nezajímavým věcem vrátit a odhalit je jako pro můj výzkum podnětné.

Pozice insidera mi v mnoha případech ztěžovala přístup k určitému druhu dat nebo informací. Mezi jasné nevýhody v průběhu výzkumu patřilo to, že se se mnou ostatní trickeři nechtěli bavit o věcech, které jim přišli samozřejmé a na jejichž vysvětlení jsem se chtěl dovítit. Sektával jsem se většinou s velmi krátkou odpovědí nebo nechápavostí, proč se ptám na tak jasné nebo divné věci. I přesto, že jsem následně vysvětlil, že se ptám kvůli svému výzkumu, byl jsem obvykle odbíván. Byla pro mě tedy na místě trpělivost a využívání momentů, kdy ostatní trickeři o téma, na které jsem měl potíže se dlouze dotazovat, v řeči sami zavádili. Rozvedení z hlediska trickerů zřejmě banálních temat se poté zdálo být mnohem snažší.

Troufám si však říci, že to, že jsem v terénu prováděl výzkum, ovlivňovalo ostatní trickery pouze minimálně. Zjistil jsem, že často zapomínají, že nějaký výzkum provádím. Připomínal jsem se jim pouze v momentech, kdy jsem se o výzkumu explicitně zmínil nebo když jsem si zapisoval poznámky. I v takových momentech to ale trickeři pouze okomentovali nějakou (většinou humornou) poznámkou a dále si mě nevšímali, jak může ilustrovat i následující ukázka:

Terénní zápisky si píšu tentokrát vyjímecně na papír a Tsum se mě ihned ptá, co to dělám. Když mu to chatrně poskládanou větou vysvětlím, jen kývne. Po mém dalším pokusu o snažší kop, se ozve a řekne: „Bež si to zapsat.“ (terénní poznámky, 9.2.2016)⁷

Stávalo se mi však také, že já sám jsem zapomněl, že provádím výzkum. Některé části terénních poznámek tak obsahují pasáže, ve kterých spíše pasivně popisují dění v tělocvičně

⁷ Trickeři se sami označují přezdívkami. Jejich původ jsem blížeji nezkoumal. Když někdo nemá přezdívku (což byl také můj případ), bývá osloven křestním jménem.

a osobně se soustředím na trénink, na své vlastní cvičení trickingu. V těchto chvílích šlo veškeré pozorování i reflexe svého vlastního počínání stranou. Tyto okamžiky by se snad daly přirovnat k chvilkovému going native.

Reflektovat bych jistě měl i způsob, jakým jsem utvářel terénní poznámky jako text a jak se můj osobní postoj projevoval při analýze a tak promítal i do výsledného textu této práce. Snažil jsem se všeobecně při psaní této práce dodržovat nehodnotící stanovisko, aniž bych přispěl k přílišné formalizaci výsledného textu. Samotný text poznámek jsem proto během samotného utváření dat i během všech fází analýzy doplňoval vytvářením sebereflexivních záznamů, kterými jsem si připomínal svou pozici a sám sebe upozorňoval na z mé strany přílišně subjektivní přístup. K sebereflexi jistě patří i určitá upřímnost před sebou samotným, kterou jsem se snažil ve svém textu zohledňovat.

4. Empirická část

4.1. Podrobnější⁸ charakteristika trickingu

Pro pochopení způsobů, jak funguje disciplinace těla při praktikování trickingu, je třeba šířeji charakterizovat tricking jako takový a načrtnout tak čtenáři kontext v jakém tato tělesná disciplinace probíhá. V této krátké kapitole tak rozvíjím stručnou definici uvedenou v úvodu převážně na základě dat získaných v terénu, ze které poté vychází další organizace textu.

Tricking je sport⁹, jehož definice je problematická, poněvadž nemá žádná psaná ani nepsaná pravidla. Přesto se pro to, aby někdo mohl provozovat tricking musí splňovat určité podmínky.

Tricker se musí například hlásit k určitým technikám těla, které jsou pro tricking specifické. Tyto techniky¹⁰ – všeobecně nazývané tricky – sestávají z konkrétních pohybů, jejichž spojováním a navazováním na sebe vznikají kombinace – tzv. komba. Některá komba nebo tricky však nejsou provozována jenom trickery. Tréninky trickingu, kterých jsem se zúčastnil, probíhali v tělocvičně, kterou navštěvují kromě trickerů také jiné skupiny lidí, praktikujících jiné pohybové aktivity - od provozovatelů parkouru¹¹ po cheerleaders nebo tanečnický rock'n'rollu. Zejména pak u gymnastů, parkouristů¹² nebo break dancerů pak trickeři často sledují různé techniky – ať už tricky, celá komba nebo různé přechodové techniky, jimiž trickeři pojí jednotlivé tricky do kombinací – které

⁸ Tricking se vyznačuje množstvím různých definic. V této kapitole se nesnažím o jejich kompilaci, ale spíše naznačit charakteristiky trickingu, které vyplývaly na povrch v průběhu mého pohybu v terénu. Pro některé z definic, které jsou k nalezení na internetu, doporučuji pro ilustraci zavítat na <http://www.czechtricks.cz/co-je-tricking> nebo hledat pod heslem Tricking (martial arts) na anglické verzi Wikipedie. Asi nejlepší představu o tom, co to tricking opravdu je, získá čtenář vyhledáním nějakého trickerského videa.

⁹ Nazývám tricking *sportem*, protože k němu tak referují i ostatní trickeři.

¹⁰ V práci dále používám výrazu *techniky* nebo *trickerské techniky* právě v tomto významu. Pokud používám výrazu *techniky těla* nebo *tělesné techniky*, míním tím širší set způsobů zacházení s těly v rámci určité kultury (v našem případě trickerské)

¹¹ Parkour je akrobatický městský sport založený na efektivním (a i efektním) překonávání překážek. Více viz <http://www.parkour.cz/>

¹² Používám výraz *parkouristů*, protože se mi zdá neutrální a není třeba k němu podávat nějaké vysvětlivky. Parkouristy ve své práci označuji všeobecně jedince praktikující parkour. Ti by možná preferovali označení *traceuři* či *freerunneři*.

považují za trickingové. Často tak tyto techniky komentují nebo o nich diskutují a srovnávají je s tím, jakou o nich oni sami mají představu.

Techniky označované jako trickerské, bývají posuzovány na základě určitých kritérií. Tato kritéria jsou většinou individuálního rázu. Nejčastěji se vztahují k estetičnosti dané techniky a preciznosti jejího provedení v souladu s tím, jaké prvky jedinec vnímá jako zásadní pro danou techniku nebo pro provozování trickingu všeobecně. Tyto techniky jsou také různě hierarchizované od těch, které jsou považovány za nejzákladnější, po ty nejnáročnější. Je možné říci, že cílem trickerů, je rozvinout, co nejvíce technik, které mohou skládat do co nejvíce komb, přičemž by tyto techniky měly splňovat určitá individuální estetická kritéria.

Nelze říci, že pouze tím, že se člověk hlásí k určitému setu technik a jejich provádění, stává se automaticky trickerem. Proto je třeba se ještě k trickingu sám hlásit a vědomě ho provozovat. Ten, kdo „skáče“¹³, své počínání nějak označuje. Téměř všichni trickeři, se kterými jsem se v průběhu výzkumu setkal, o sobě otevřeně prohlašovali, že dělají tricking. V rámci veřejně přístupné tělocvičny, jakou je ta, kde jsem svůj výzkum převážně prováděl, lze navíc říci, že trickeři skáčou společně s ostatními trickery ve skupině.

Všeobecně lze říci, že tricking se provozuje pouze na volném prostranství. Trickeři k tomu, co dělají nepoužívají žádné pomůcky – pokud jim nejsou bezprostředně k dispozici – a jediné, co ovlivňuje běh jejich cvičení, je podoba prostředí, ve kterém se pohybují. Kromě prostoru už trickeři potřebují jen své vlastní tělo.

K provozování trickingu nejčastěji dochází za přítomnosti jiných trickerů. Tréninky pak obecně probíhají tak, že na určeném místě se trickeři střídají v provádění tricků nebo komb. To, který trick zrovna tricker provede nebo o jaké kombo se pokusí není většinou explicitně ničím dopředu určeno. Trickeři se nepravdělně střídají ve svých „skocích“ a ti, kteří zrovna „neskáčou“, stojí mimo prostor vyhrazený pro skákání. Čas, kdy trickeři „neskáčou“ tráví trickeři individuálně. Nejčastěji se baví mezi sebou, protahují se nebo se koncentrují na další výkon.

Následující výňatek z terénních poznámek může takovýto „klasický“ průběh tréninku dobře ilustrovat:

¹³ Trictery používaný termín pro praktikování trickingu je „skákat“.

Skupinka trickerů stojí na kraji nebo těsně za hranicí roiteru¹⁴ a skáče vždy jen jeden tricker. Sem tam – za celý trénink se to stane tak jednou, dvakrát – skákejí dva trickeři najednou, a to ve chvíli, kdy parkouristi cvičící naproti na roiteru nechají dost místa. Oba trickeři však v takovéto chvíli skáčou jednoduché, na prostor nenáročné tricky nebo komba a skáčou je nezávisle na sobě, bez jakékoliv dohody. Všichni zrovna neskákající si povídají nebo jen tak postávají (případně sedí) u okraje skákačích ploch. Zároveň přitom většinou i sledují zrovna skákajícího trickera. Postupem času trickeři začínají skákat více kombinací a méně samostatných tricků. Sem tam se ozve potlesk nebo uznalé „óó!“ nebo „tyvole!“ reagující na zrovna skočený trick/kombo. Někdy i jeden tricker slovně pochválí druhého po odchodu z roiteru (jako v případě Tsum, který pochválil Monka, že „mu to lítá“) nebo něco poznamená k jeho provedení tricku/komba (jako např. když mně Ermy řekl, že skáču určitou techniku podobně jako Tsum). Někdy je stejná „pochvala“ namířena i na parkouristu, jemuž se povedlo něco, co zaujmul i trickery. (terénní poznámky, 8.10.2015)

Jen velmi zřídka trénink probíhá jiným způsobem. Když k tomu dojde, jedná se většinou o změnu ve zmíněném způsobu trénování z konkrétního důvodu, na kterém se všichni účastníci buď shodnou nebo se jí přizpůsobí. Samotnému provozování trickingu většinou předchází a často i zakončuje určitá formou protahování.

Prostorová a také časová nenáročnost trickingu navíc způsobuje, že stačí volná chvíle a kousek volného prostranství a tricker může provozovat tricking. V trickingu neexistuje rozdíl mezi jeho samotným provozováním a tréninkem trickingu. Trickeři používají jak výrazu „jdu trénovat“ i „jdu skákat“ pro tu samou činnost. Lze tedy říci, že i několik osamocených skoků na trávníku za domem se dá považovat za řádný trénink¹⁵.

Tricking a jeho trénování nemají konkrétnější cíl, než být stále lepší. Tricker se snaží stále učit nové tricky a komba a nebo se snaží alespoň vylepšit ty, o kterých má dojem, že je již zvládá. V tomto směru je trénink samotným cílem. Tricker netrénuje, aby své dovednosti mohl využít někde mimo trénink, ale jen a pouze při další příležitosti, kdy „jde skákat“.

Prostřednictvím všech výše udaných charakteristik trickingu můžeme získat určitou představu o trickerské kultuře. Trickerská kultura se určitým způsobem vztahuje k prostředí a k tomu, jaké požadavky na něj jsou s trickingem vázané. Utváří také to, jak mezi sebou trickeři navzájem jednají. Kultura je také jedinci individuálně uchopována a interpretována. Tyto kategorie představují základní prvky trickerského habitusu, od nějž se odvíjí konkrétní způsoby zacházení s tělem.

¹⁴ Roier je název, který je zde použit pro označení odpružené podlahy. Viz dále.

¹⁵ Pro svou práci používám slovo *trénink* právě jako synonymum slova *skákaní*. Neoznačuji tím tedy trénování, od kterého je nějak oddělena chvíle, kdy tricker své schopnosti nabyté na tréninku využívá. Ta v trickingu neexistuje.

4.2. Vliv prostředí

4.2.1. Tricker v tělocvičně

S trickerskou kulturou se silně váže také prostředí, ve kterém k provozování trickingu dochází. Abychom zjistili, jak funguje disciplinace těla trickerera, musíme tudíž brát v potaz i to, jakou roli v této disciplinaci hraje právě prostředí.

Můj výzkum probíhal, jak již bylo zmíněno zejména v tělocvičně v Praze na Žižkově. Abychom mohli sledovat, jak toto konkrétní prostředí působí na těla, je třeba nejprve popsat to, jak tréninky trickingu v tomto prostředí probíhají.

Prostředí, ve kterém je provozován tricking, bývá často mezi trickery děleno na „skákání v tělocvičně“ a „skákání venku“. Jelikož se tento výzkum se soustředí na žižkovskou tělocvičnu a protože není cílem této práce se pouštět do srovnávání těchto dvou prostředí, budu se tedy zabývat zejména tím, jak trickeři vnímají „skákání v tělocvičně“. Protože ale i sami trickeři při tréninkách v tělocvičně často hovoří o „skákání venku“ a tyto dvě prostředí vzájemně srovnávají, použiji rozdílnosti těchto dvou prostředí, jak jí identifikují sami trickeři, pro lepší vyložení toho, jak samotný trénink v konkrétním prostoru žižkovské tělocvičny probíhá a poté také jaký má toto prostředí vliv na tělo.

Tricking provozovaný venku je pro trickery určitým způsobem omezen a to hlavně působením počasím. Tricking obvykle nebývá moc provozován venku v zimě a dešti.

Dohadujeme se s Tsumem, že pokud budeme mít čas, tak si dáme vědět a zajdem někdy zatrénovat ještě ven, dokud je hezky. (terénní poznámky, 29.10.2015)

Tělocvična však představuje místo, kam se chodí nejen za špatného počasí nebo v zimě – její návštěvnost je v průběhu roku téměř konstantní.¹⁶ Část trickerů, se kterými jsem během výzkumu přišel do kontaktu, sice „skákání venku“ preferuje před „skákáním v tělocvičně“, ale přesto i za dobrých podmínek pro venkovní skákání, tělocvičnu navštěvují. Venku trickeři často skáčou sami nebo v drobnějších skupinkách po dohodě s ostatními trickery, zatímco v tělocvičně se i bez předchozí dohody téměř vždy sejde větší

¹⁶ Nekolik posledních tréninků, na kterých jsem prováděl pozorování bylo přerušeno rekonstrukcí oken tělocvičny, po jejímž dokončení byla návštěvnost žižkovské tělocvičny značně nižší. Jak jsem se dozvěděl, bylo to zejména proto, že se k trickerům nedostala zpráva, že tato rekonstrukce byla již dokončena.

počet. Někteří z trickerů dokonce preferovali navštěvování tělocvičny hlavně proto, že se tam mohou pobavit s ostatními.

Zásadní rozdíl mezi provozováním trickingu venku a uvnitř tkví v tom, že tělocvična je uzavřený a institucionalizovaný prostor, který je spjatý s určitými podmínkami jejího navštěvování. Oproti tomu „skákání venku“ probíhá většinou na veřejných místech – zejména v parcích či jiných travnatých místech, jejichž využívání často není nijak podmíněno.

Žižkovská tělocvična představuje poměrně velkou místnost umístěnou v centru rozlehlé budovy, ve které se nachází řada dalších ku sportu určených prostor. Tělocvična má rozměry zhruba 70 na 30 metrů. Na jedné kratší straně jsou dva vstupy, jeden vede z šaten a druhý přímo od vrátnice. Na této stěně tělocvičny se nachází také balkón, odkud je možné sledovat dění v tělocvičně. Celou tělocvičnu obchází sloupořadí, které odděluje středový prostor od okrajového prostoru se sníženým stropem. Těměř polovina celého středového prostoru je pokrytá odpruženou podlahou, po zbytku místnost je rozeseta řada gymnastického náčiní a náradí, které trickeři převážně nepoužívají. Odpružená podlaha, je rozdělená pruhy na gymnastickém koberci, který jí pokrývá. Její prostor je tak rozdělen na několik „lajn“ paralelně jdoucích vedle sebe.

Otevřena pro veřejnost je tělocvična třikrát do týdne – v úterý, ve čtvrtek a v neděli. Vstup je vždy zpoplatněn sto korunami, což komukoliv přináší možnost hodinu a půl strávit v tělocvičně a využívat jejího vybavení. Nedělní tréninky jsou označovány trickery jako „pouze pro dopředu nahlášené“. Návštěvníci tělocvičny by se měli telefonicky nebo jinak kontaktovat správu tělocvičny, oznámit jim zájem o návštěvu tělocvičny v neděli a nahlásit své jméno. V praxi však trickeři tvrdili, že není třeba se nikomu nahlašovat a i nedělní tréninky jsou přístupné komukoliv, kdo dorazí a zaplatí vstup.¹⁷

K zaplacení dochází na vrátnici, přímo u vchodu do budovy a je doprovázeno nahlášením jména. Nepochází k žádné jiné kontrole toho, kdo zaplatil a kdo ne, přičemž vnitřek budovy je jinak veřejně přístupný. Nezažil jsem, že by někdo byl na vrátnici vůbec dotázán na důvod jeho návštěvy budovy. Všichni trickeři tedy vstup platí, i když by bylo poměrně snadné dostat se do tělocvičny bez zaplacení. Nicméně nikdy jsem nebyl svědkem toho, že by se o to někdo pokusil. Všichni trickeři, i když do budovy dorazí dřív,

¹⁷ Sám jsem navštívil pouze jeden nedělní trénink, kde mi dokonce paní na vrátnici oznámila, že dnes není nahlášený nikdo.

tak nevstupují do tělocvičny dokud nezaplatili vstup a nepřevlékli se. Pokud se někdo nachází v budově třeba o půl hodiny dříve, vždy se v danou hodinu vrátí na vrátnici, aby vstupné zaplatil.

Po zaplacení vstupu jde každý tricker nejprve do šatny, aby se převlékl do oblečení, ve kterém bude cvičit a až poté se přesouvá ke vstupu do tělocvičny. Převlečení opět není nijak kontrolováno. Převlečení trickeři a ostatní návštěvníci po převlečení čekají u dveří do tělocvičny, než jim někdo ze správy budovy dá znamení, že mohou vstoupit. Po čase, kdy se oficiálně otevírá tělocvična pro veřejnost, již trickeři vstupují do tělocvičny bez vyzvání, pokud nejsou zaraženi někým ze správy.

Poté začíná trénink, který trvá hodinu a půl. Během něj trickeři skáčou v určité části tělocvičny tak, jak bylo popsáno v minulé podkapitole. Po hodině a půl trénink pro všechny návštěvníky tělocvičny končí. Konec tréninku je oznámen správou tělocvičny a trickeři spolu s ostatními si berou své věci a odcházejí se do šatny převléct a poté opouští budovu.

4.2.2. Tělo v tělocvičně

V předchozí kapitole lze rozeznat určité formy toho, jak disciplinuje prostředí tělo trickera. Jedná se o *rozmístění v prostoru* a s tím související *množství lidí v tělocvičně*. Dale pak lze rozeznat disciplinační funkci *času*, který je trickingu v tělocvičně vyhrazen. I samotný *povrch* určitým způsobem disciplinuje tělo trickera. Nakonec je také patrný vliv a dohled *správy tělocvičny*.

Ještě předtím, než trénink vůbec začne, dochází k tomu, že se trickeři převlékají, zouvají a odkládají svou obuv a zavazadla. Já bylo výše řečeno to, zda se návštěvníci vstupující do tělocvičny převlékli, není nijak kontrolováno. Přesto jsem po celou dobu výzkumu nezaregistroval jedinného návštěvníka, který by nějak převlečen nebyl. Většina lidí se převléká v šatně, ale převlékání není zcela fixováno na tento prostor a nastávaly i situace, kdy docházelo k převlékání až v samotném prostoru tělocvičny, většinou v místech po jejím okraji.

U trickerů¹⁸ dochází k převlékání do oblečení dle individuálních preferencí. Zpravidla se ale jedná o volné oblečení, většinou ve složení tepláky/kraťasy – tílko/triko s krátkým rukávem. Své civilní oblečení si trickeři berou přímo do tělocvičny a s ostatními zavazadly je odkládají po jejím okraji.

Vstup do tělocvičny je však podmíněn přezutím. Venkovní obuv se hned za dveřmi odkládá do poliček, kdy si jí trickeři a jiní návštěvníci na konci tréninku vyzvednou. Trickeři trénují zpravidla bosí nebo v ponožkách. Když jsem se dotazoval na rozdíl mezi cvičením „na boso“ a cvičením v ponožkách, trickeři odpovídali, že jim je varianta, ke které se uchylují, zkrátka pohodlnější.

Trickerovo tělo, které do tělocvičny vstupuje, je tedy již před začátkem samotného tréninku disciplinováno k určitému zacházení se svým oblečením a obuví. Do tělocvičny vstupuje tělo převlečené a se specificky upravenou obuví.

Tělocvična, jak bylo řečeno, nepředstavuje jednolitý prostor, ale je dělena na jednotlivé části, ve kterých se nachází určité vybavení, které se váže ke konkrétním skupinám návštěvníků, kteří je využívají. Všichni návštěvníci využívají okraj tělocvičny k odkládání věcí a to většinou co nejbliže k místu, které budou v tělocvičně využívat.

Při samotném trénování trickeři využívají téměř výhradně odpruženou podlahu, tzv. roiter. Pokud dojde k užití nějakého dalšího vybavení, nejedná se většinou o jeho užití v rámci provozování trickingu. Jediné tři druhy vybavení, které trickeři čas od času používají v souvislosti s provozováním trickerských technik je trampolína (zejména na rozpořbování nebo na nácvik určitých pohybů), duchna (pro zajištění měkčího dopadu) a jáma naplněná kusy molitanu, tzv. foam pit (většinou pro nacvičování složitějších technik). Využití tohoto vybavení jsou jedny z mála chvil, kdy trickeři v rámci provozování trickingu opouštějí prostranství okolo odpružené podlahy.

Podmíněnost trickingu volným prostorem a preference určitých povrchu trickery se projevuje tím, že v rámci tělocvičny není tricking provozován na jiných místech než na odpružené podlaze. Dochází sice k výjimkám, ale nikdy v takových případech nejde mimo odpruženou podlahu o to, co by trickeři nazvali „skákání naplno“, tj. provozování trickingu s maximálním využitím energie a tělesné zdatnosti trickera. Jde tedy spíše o určité drobné

¹⁸ V tomto bodě je třeba podotknout, že trickeři se v oblečení, které při svém sportu mají na sobě příliš neliší od ostatních návštěvníků tělocvičny.

nácviky, či využívání nářadí tělocvičny, ne k samotnému „skákání“. To je vyhrazeno pro prostor odpružené podlahy. Trickerovo tělo je tak pro využití svého potenciálu vázáno na prostředí roiteru.

Rozmístění v prostoru však nedisciplinuje trickerovo tělo pouze v souvislosti s prostorem celé tělocvičny, ale i s konkrétnějším prostorem samotné odpružené podlahy. Ta je rozdělena na části, které různě využívají různí návštěvníci tělocvičny. Trickeři využívali zejména prostor okolo levého vzdálenějšího rohu podlahy od vstupu do tělocvičny. Prostor prvních tří „lajn“ – vyznačených pruhu na odpružené podlaze – od tohoto rohu využívali vždy trickeři.

Tělocvičnu navštěvuje kromě trickerů řada dalších lidí, tvořící v tělocvičně skupinky, které obsazují určitá místa v prostoru. Prostor zabíraný trickery ale s nimi většinou nikdo z ostatních návštěvníků nesdílí. Někdy se stává, že někdo z návštěvníků tělocvičny, využívá prostor, kde skáčou trickeři. Jde ale téměř výhradně o nepravdělné návštěvníky tělocvičny nebo jedince donucené k tomu nějakými vyjímečnými okolnostmi.

V tu chvíli k nám přichází jeden z parkouristů, který je častým návštěvníkem tělocvičny a stěžuje si Monkovi, že mu „ty holky zabírají místo“. Monk mu říká, ať jde skákat k nám. „Můžeš dělat na chvíli tricking,“ říká klukovi. (terénní poznámky, 3.3.2016)

Stejný princip funguje i na straně trickerů. Pouze jednou během mého pozorování došlo k tomu, že trickeři byly nuceni skákat někde jinde, z důvodu početné skupiny gymnastů, která tělocvičnu obvykle nenavštěvuje, která začala využívat poměrně širokou část středu odpružené podlahy a omezovala tak i prostor, který trickeři běžně využívají.

Na odpruženou podlahu přichází skupinka asi patnácti gymnastů a začínají cvičit v jejím středu, tak, že zabírají zhruba dva střední pruhy. Jejich cvičení všichni trickeři pečlivě sledují. Ermy navrhuje ať se přesuneme do úhlopříčně druhého rohu, že tam bude víc místa. Přikyvuji a společně s Pepou se tam přemísťujeme. Skupinka breakdancerů tam zrovna zkouší některé trickingové techniky, tak se k nim přidáváme. Ermy čeká na Kálu, který ještě dělá další sérii američanů¹⁹. Začínám skákat, ale déle trvá než na mě přijde řada, protože je nás mnoho na menší prostor. Ermy se k nám přidává, ale Kála zůstává na původním místě a společně s Sidekickem, který se k němu přidá, zkoušejí nějaké kopy. Vznikají tak dvě skupinky trickerů, úhlopříčně od sebe v rozích odpružené podlahy. (terénní poznámky, 26.5.2016)

V běžných případech je tedy provozování trickingu vázáno nejen výhradně na odpruženou podlahu, ale také na určitou její část. Dochází tak k záměrnému omezení pro

¹⁹ Jde o cvik, často používaný v kondičním posilování, kde cvičící provádí klik, ze kterého se zvedá do dřepu a z dřepu přechází do výskoku.

trickery potencionálně využitelného prostoru, kterému se musí přizpůsobit i tělo trickerů, aby došlo k funkčnímu využití prostoru celé tělocvičny.

Trickerské tělo se v tomto ohledu přizpůsobuje také z hlediska reakcí na přítomnost ostatních návštěvníků tělocvičny. Provozování trickingu, jak již bylo řečeno, vyžaduje prostor. Když se trickerům dostává málo prostoru, což může souviset například s množstvím lidí v tělocvičně, mění se jejich způsob skákání. Jejich tělesná aktivita je takto stíženými podmínkami značně omezena a i jednotlivé tělesné techniky - prováděné tricky a komba – se musí podmínkám přizpůsobit.

K tomu dochází také v zájmu bezpečnosti pohybu v tělocvičně. Mnoho trickerů, se kterými jsem mluvil, říkají, že se jim lépe skáče, když je v tělocvičně menší množství lidí. Při větším počtu lidí v tělocvičně se stává, že se prostory, které využívají jednotlivé skupinky často překrývají. Trickeři tak obvykle dávají pozor na takovéto situace. Přičemž nejde pouze o střet s ostatními skupinkami, ale ani mezi trickery nedochází k tomu, že by skákali hned vedle sebe dva trickeři. Vědomí toho, kde se v prostoru nacházejí ostatní, tak je základem toho, aby tricker nikoho neohrozil. Tato bezpečnost tak těla též disciplinuje. Trickerská těla se tak musí pohybovat s určitou opatrností. Zkušenosti s tím, kdy k určitému ohrožení případně i kolizi došlo pak tuto opatrnost jen podporují.

Monk si stěžuje, že mu někdo zaclání v předpokládané dráze jeho skoku. Tsum ho popichuje: „Nakopni ho!“ Monk se chytá za hlavu a říká: „No, ty vole!“ Oba narážejí na to, co, jak mi v zápětí poví, se odehrálo na nedělním tréninku, kdy Monk šel kombinací tří triků a nakopl jednoho kluka, co „tam neměl bejt“ do žebra a zlomil mu žebro. Zeptal jsem se později Monka, jestli to mělo nějaké následky, jestli to s ním kluk nějak řešil. Monk odpoví, že ne, ale že to byl cikán a že se pak trochu bál, že ho jeho kámoši, co tam byli s tím klukem zmlátěj. Monk to celé uzavírá s tím, že mu ten kluk neměl lézt do cesty. (terénní poznámky, 20.10.2015)

Trickeři tedy předpokládají i obezřetnost z druhé strany, kterou si také často přímo dohadují, ať už verbální či nonverbální komunikací přes celou tělocvičnu. Někdy ale nejde takovým situacím přímo zabránit a tricker skáče pak i v případě, že je prostor, který na své techniky potřebuje nějak omezen. Stíženými podmínkami je pak mnohdy přinucen prováděnou techniku v průběhu přerušit. Zdá se, že jeho tělo v takovýchto případech reaguje částečně automaticky. Na tréninku jsem nezažil jedinou situaci, kdy by došlo přímo ke srážce dvou jedinců jako v Monkově případě. Zato jsem zaznamenal více případů, kdy tricker prováděnou kombinaci nedokončil nebo přerušil, protože mu někdo „vlezl do cesty“. Při skákání má samozřejmě člověk stížené podmínky pro sledování svého

okolí. Přesto však nedochází k tolika kolizím, ke kolika by mohlo docházet, kdyby tricker nebyl schopen kombo v čas přerušit. S tím tedy souvisí nejen tělesná schopnost trickerské techniky nejen provést, ale také, v případě potencionálního ohrožení sebe sama nebo někoho jiného, je dokázat přerušit.

Omezení prostoru, ke kterému v prostředí tělocvičny mnohdy dochází, tak má vliv na provádění tělesných technik a ovlivňuje tělo v souvislosti s jeho výkonem. Omezení prostoru může také mít určitý vliv na fyzickou únavu jedince.²⁰ Trickeři si těchto prostorových omezení jsou vědomí. Preferují tak tréninky a prostory, kde k tomuto omezení nedochází a tvrdí, že si v takovém případě „zaskáču líp“.

Dalším způsobem, jakým disciplinuje prostředí tělo, je pomocí časového rozvrhu. Trickingu je v tělocvičně vyhrazen určitý čas, po který mohou tělocvičnu využívat. Tento čas bývá kontrolován správou tělocvičny (viz dále), která oznamuje, kdy mohou trickeři (stejně jako ostatní návštěvníci) do tělocvičny vstoupit a kdy jí opět musí opustit. Čas vstupu do tělocvičny a tedy i čas začátku trénování trickeři většinou dodržují přesně. Někteří dokonce, se zájmem neporušovat řád určený správou tělocvičny, nechtěli vstoupit před dobou uváděnou jako začátek otevíracích hodin tělocvičny pro veřejnost, ani přesto, že v tělocvičně již byli někteří trickeři a jiní návštěvníci přítomní.

Tsum vchází, pak se ale podívá na hodiny a zjišťuje, že ještě není půl a vrací se počkat zpátky za dveře. Já pokračuji dál, protože vidím, že Pablo a Nu už sedí v „našem“ rohu roiteru a protahují se. Otáčím se ještě ke Tsumovi a říkám mu, že oni už jsou vevnitř, ale on říká, že „radši počká“. V tělocvičně se nachází ještě poměrně dost malých holek, kterým asi zrovna končí trénink a několik dalších lidí, kteří zřejmě dostávají soukromé lekce. (...) Odkládám si věci vedle roiteru a začínám se pečlivě protahovat, protože cítím, jak jsem nerozhýbaný a zatlhlý. Gymnastka Lucka asi za pět minut mává na lidi za dvěma, že mohou dovnitř. (terénní poznámky 18.2.2016)

O poznání volněji vnímají trickeři opačné časové ohraničení tréninku – konec otevíracích hodin tělocvičny pro veřejnost. Někteří trickeři nezůstanou na tréninku v tělocvičně ani do jeho oficiálního konce a odejdou z různých důvodů dříve. Mezi důvody pro svůj dřívější odchod, které trickeři udávali patřil například únava, zdraví, nechut' dále skákat nebo třeba potřeba stihnout autobus domů.

Tsum se loučí a odchází dříve a unaveně říká, že „už nic víc neskočí“. (terénní poznámky, 8.10.2015)

²⁰ Více o únavě v kapitole Tricker a jeho tělo.

Čas vymezený pro tricking je vnitřním řádem tělocvičny sice pevně ohraničen i shora, ale tréninky často končí na základě individuálních kritérií dříve.

Nutno podotknout, že i když k tomu nemají žádný otevřeně deklarovaný důvod, ne vždy využívají čas tréninku pouze k provozování trickingu. Někteří se vydrží poměrně dlouho dobu věnovat jiným činnostem, z nichž je patrně nejoblíbenější konverzování na kraji odpružené podlahy.

S tím souvisí i další aspekt rozdělení prostoru a tím je rozmístění trickerů a využívání tělocvičny v době, kdy trickeři aktivně neskáčou. Jak již bylo řečeno, během tréninku dochází k tomu, že ve valné většině případů skáče pouze jeden tricker a ostatní ho buď sledují nebo se věnují jiné činnosti. Tato činnost, ať je jakákoliv, není nikdy provozovaná v prostoru, kde se pohybuje právě skákající tricker.

To se týká také například protahování, které probíhá na kraji či těsně za okrajem odpružené podlahy. Protahujícímu se tělu tak je v prostoru udaná konkrétní pozice, na kterou je protahování jako tělesná činnost vázaná.

Mezi výrazné prvky tělocvičny, které disciplinují trickerovo tělo k určitému jednání patří i povrch, na kterém trickeři skáčou. Jak již bylo řečeno, jedná se o odpruženou podlahu, na které je každý odraz méně náročný a každý dopad relativně zlehčen jejím povrchem. Odpružená podlaha bývá často trickery srovnávaná s jinými druhy povrchů nebo s odpruženými podlahami v jiných tělocvičnách a to zejména ve směru, jakým podporují nebo omezují tělesnou aktivitu trickera.

Jednou z určujících vlastností povrchu je v tomto směru jeho tvrdost. Trickeři často narážejí na tvrdost povrchu i mimi tělocvičnu.

Do složitějších kombinací se moc nepouštíme. Skáčíme na poměrně tvrdé, lehce se svažující travnaté ploše, a oba jsme dlouho neskákali a shodujeme se, že zkusit na tomto povrchu něco náročnějšího se bojíme. Poté, co asi potřetí dopadnu buď rukou nebo nohou na zkrutý kámen v trávě a Frank se o ostrý zbytek po useknutém keři škrábne do nohy, usoudíme, že bude lepší přemístit se vedle do zámeckého parku, kde „je lepší tráva“. (terénní poznámky, 19.9.2015, trénink venku)

Ukázka také naráží na bezpečnost daného povrchu. Povrch se může vázat k pocitům strachu z pádu, které pak trickerovo tělo disciplinují k určitému jednání.²¹ Lze říci, že trickeři přizpůsobují prováděné tělesné techniky povrchu, na kterém skáčou. Povrch

²¹ Více v kapitole Tricker a jeho tělo.

tělocvičny nabízí jiné podmínky než jiný povrch. Mnoho trickerů se shodovalo na tom, že provozovat tricking v tělocvičně je „snadnější“.

[...] Mouka si zrovna povídá s Pavlem o tom, jak by raději chodil skákat ven. „Tady je to lehký“ říká. (terénní poznámky, 24.2.2016)²²

Jeden z informátorů pak v jednom hovoru, který jsme vedli o rozdílnostech trickingu v tělocvičně a venku, tvrdil, že mu úspěšné provedení techniky „na trávě“ mu přináší lepší pocit, než stejně úspěšné provedení v tělocvičně. Označení povrchu v tělocvičně jako „snadnějšího“ tak nemusí být pozitivní. Učení se trickerským technikám míří k tomu, aby bylo tělo schopné je provést na jakémkoliv povrchu. Na odpružené podlaze je k odrazu a vůbec provádění trickerských technik potřebná menší energie a podlaha je také mírně polstrovaná, takže do jisté míry tlumí dopady. Právě z těchto důvodů je skákání na ní považováno za „snažší“. Lze tedy říct, že tráva pak představuje povrch, na kterém si trickeři provedení technik váží víc, protože je považováno za náročnější.

Další z informátorů mluví také o tom, že mu dělá obtíže změna druhu povrchu. Když většinu svých tréninků prováděl venku, na odpružené podlaze v tělocvičně měl poté pocit, že mu „to nejde“.

„Předtím jsem skákal pořád venku a pak když jsem vždycky přišel sem, tak mi to tu nešlo a házelo mě to, kam jsem nechtěl. Teď to mám přesně naopak. Chce to prostě skákat i na nějakým jiným povrchu než tady.“ (Tsum, terénní poznámky, 3.1.2016)

Několik dní po Tsumově uvedeném výroku se s ním scházím v jiné tělocvičně, kde není odpružená podlaha, kde Tsum hned po vstupu hlásí, že by „projel jen základy“, že na jiném povrchu nechce zkoušet nic složitějšího, protože na to není zvyklý. Jiný povrch tedy vyžaduje „zvyknutí si na něj“ – tělo trickera musí jinému povrchu uvyknout, aby bylo schopné svých maximálních výkonů. Povrch tak představuje normu, které se tělo musí podřídit, aby mohlo v prostoru fungovat. Schválně tak dochází například ke snížení tělesné zátěže a s ní rizika pádu při náročnějších trickách či kombech. Trickeři jasně vyjadřují to, že při skákání uvnitř si často troufnou na jiné techniky, než si troufnou venku.

²² Tento výrok nebyl ze strany Mouky protimluv. Naznačoval jím pouze, že je *pro něj* skákání v tělocvičně moc snadné a dal by přednost tomu, učit se techniky, které provádí „lehce“ v tělocvičně, na jiném povrchu, protože považuje za hodnotnější.

Jak již bylo zmíněno, v žižkovské tělocvičně působí určitá forma dozoru²³ V Žižkovské tělocvičně působí jako tento dozor tři lidé – správce tělocvičny, gymnastka Lucie a částečně i tricker Sidekick, který dává v tělocvičně některé soukromé lekce. Zatímco Sidekick a Lucie dohlížejí spíše na začátky a konce tréninků, uklízení tělocvičny a zlehka na používání jejího vybavení, správce se často aktivně zapojuje do tréninků všech návštěvníků tělocvičny, včetně trickerů.

Na tréninkách představuje správce nejvyššího představitele tělocvičny jako určité instituce, se kterým přicházejí trickeři do styku. Jako k takovému je mu od většiny návštěvníků projevována určitá ucty a je chápán jako autorita. Z jeho jednání je pak patrné, že drží určitou moc nad provozem tělocvičny. To dokládá například tím, když během napomíná nějakého návštěvníka tělocvičny a vyhrožuje mu, že ho z ní vyhodí.²⁴ Do toho je správce trenérem gymnastiky. Jsou to právě tyto dvě pozice, ze kterých správce disciplinuje těla trickerů a ostatních.

Správce zastává určitý řád pro využívání tělocvičny jejími návštěvníky. V průběhu tréninků se čas od času pohybuje po prostoru tělocvičny a kontroluje jeho dodržování. Jeho napomenutí se týkají hlavně z jeho pohledu špatného užívání vybavení tělocvičny – ať už jde například o kladinu nebo o samotnou odpruženou podlahu, kterou využívají trickeři. Pro každý kus vybavení uznává správce určitá pravidla, která striktně připomíná ostatním návštěvníkům tělocvičny, zejména v případě jejich porušení.

Trickerů se dotýkají zejména pravidla směřovaná vázaná k odpružené podlaze. Správce pro ni vyzdvihuje pravidlo „jednosměrného provozu“. Celá podlaha je rozdělena příčnými pruhy na šest „lajn“. Ve svých připomínkách správce určuje první tři „lajny“ zleva pro skákání jedním směrem a zbylé tři lajny pro skákání tím druhým. Správce většinou okřiknutím a krátkým výkladem proneseným zvýšeným hlasem trestá porušení tohoto pravidla.

Za několik minut vsupuje do tělocvičny její správce a začne se procházet mezi cvičícími lidmi. Kluk v šedém triku a několik dalších kluků, kteří zkouší spíše gymnastické prvky a které jsem zde již několikrát zahlédl, zrovna skáčou ve čtvrtém a pátém pruhu a správce na ně silně zakřičí, co to dělají a

²³ I na některých místech mimo tělocvičnu jsem zaregistroval určitou vnější autoritu, která nějak omezovala pohyb trickerů v prostoru, kde měli skákat. Jedním takovým příkladem může být správce zámeckého parku, před kterým jsme se snažili nesetkat při jednom z venkovních tréninků, protože při jednom z minulých tréninků nás z daného parku vykázal.

²⁴ K čemuž ale dochází velmi zřídka a nezažil jsem, že by správce svou výhrůzku opravdu realizoval.

pokračuje hlasitým deklarováním stále omýlaného pravidla tři pruhů v jednom směru a tři v opačném. Jeden z kluků zčervená a Pablo, který sice v protisměru neskákal se s úsměvem otočí a řekne: „Malý to tu máte“ Správce vypadá, že to s tím kybycování nemyslí zas tak vážně, usměje se a opáčí Pablovi, že může jít skákat klidně někam jinam a že to kvůli nám zvětšovat nebude. Pablo mu na to odpovídá, že by klidně mohl a správce rozvázným krokem odchází. Pablo se směje a potvrzuje mi, že podonou „hádku“ už tu několikrát zažil. Poté ostatní už moc v čtvrtém a dalších pruhách neskáčou. (terénní poznámky, 18.2.2016)

Jak je z ukázky vidět, zvláště frekventovaní návštěvníci tělocvičny, mezi které patří i část trickerů, berou někdy správcovy připomínky na lehkou váhu, v čemž můžeme spatřit určité projevy rezistence disciplinace ze strany správce. V takových případech se ale zřejmě jedná od trickerů určitý postoj a správcova pravidla jinak dodržují. Během tréninků, na kterých jsem prováděl pozorování, jsem zaregistroval pouze několik málo případů, ve kterých toto pravidlo bylo ze strany trickerů opravdu porušeno. Ale i jednom z těchto případů však došlo k okamžité reakci a dokonce přerušení daného tricku v souvislosti se zkušeností se správcovým napomínáním.

[Mouka] se rozběhne směrem k nám a chystá se něco skočit. Okamžitě se však zarazí a ohlédne se ke dvěřím, ze kterých právě vychází správce a svůj trick zruší se slovy: „Jsem zapomněl, jak to tady chodí.“ Správce Mouku nevidí, jen přejde a okřikne jednoho kluka, co trénuje něco opodál, že ty poslední parakotouly byly dobrý, ale že má skákat víc do výšky. (terénní poznámky 24.2.2016)

Podruhé, když k porušení správcových pravidel došlo, bylo za jeho nepřítomnosti na tréninku.

Skáčeme já, Monk, Mouka, Mi v prvních dvou lajnách a Kála, Ermy a jeden kluk, který se k nim připojil, jehož jsem zde párkrát viděl, ale skákal převážně gymnastiku, skáčou v třetí a čtvrté. Kála na to dokonce v jednu chvíli reguje, když říká: „Není tu správce, skáčeme jak chceme“ (terénní poznámky, 17.3.2016)

Ani v takovém případě se neskáče v protisměru. Trickeři nikdy, ani když mají dostatek prostoru, neskáčí proti sobě. V případech jako byl ten předchozí dochází k tomu, že se skupinka trickerů rozptýlí podél strany podlahy, která představuje stranu, ze které skáčou. Pak tedy často dojde i k tomu, že trickeři skáčí vedle sebe.²⁵

Další pravidlo, které v rámci prostoru správce trestá napomenutím, je skákání za bílou čarou ohraničující asi půlmetrový okraj odpružené podlahy.

²⁵ Viz kapitola Vliv trickerského kolektivu na tělo.

Ermy dělá na rozcvičenou několik výskoků na půlmetrovém úseku mezi bílou čarou a krajem, když zrovna prochází okolo něj správce. Výhružně na něj ukáže prstem a zeptá se: „Kde to skáčeš?“. Ermy se na správce usměje a přeskočí bílou čáru a řekne: „Za bílou ne?“. Správce ho napomene: „Už sem chodíš dost dlouho, abys znal pravidla.“ (terénní poznámky, 10.3.2016)

Přes takto explicitní deklarování určitých pravidel správcem, nejsou tato pravidla něčím nepřekročitelným a trickeři si z nich často utahují. Přesto dochází k jejich porušování pouze ve vyjimečných případech a téměř vždy je takové porušení někým zaregistrováno nebo okomentováno. Tělo je tak uzpůsobeno jednání v prostoru tělocvičny také na základě řádu, se kterým trickeři přicházejí do kontaktu prostřednictvím správce.

Trest, který správce uvalí na ty, kteří poruší „jeho“ pravidla, kterému se vyhýbají, není ale, jak jsem naznačil, žádné fyzické povahy. Jedná se zpravidla o důrazného napomenutí nebo pasivní výhružky. Je to patrně spíše způsob, jakým správce svá napomenutí pronáší a jeho suveréní a z hlediska jeho funkce v rámci tělocvičny zcela pochopitelné vystupování, kterými navozuje pocit nepříjemné, konfliktní situace, co vede návštěvníky tělocvičny včetně trickerů k dodržování pravidel.

Mimo jiné ještě správce zasahuje do pobytu trickeru v tělocvičně tím, že jim dává připomínky k technikám, které má tricking společné s gymnastikou. I mně samotnému se několikrát stalo, že správce začal kritizovat mé provedení některé z technik a začal mi dávat rady.

Já v zápětí skáču *webser* – salto z jedné nohy, dopadnu poměrně tvrdě a okřikne mě správce a začne mi dlouze říkat o tom, že jestli si nechci zničit kolena, tak musím dopadat na špičky a s pokrčenými koleny. (terénní poznámky, 24.2.2016)

Jeho připomínky však většinou hlavně frekventovaní návštěvníci tělocvičny neberou zcela vážně a často si z nich utahují. Trickeři se často spíše snažili vyhnout se tomu, aby je při provádění gymnastických technik správce viděl.

Ve chvíli, kdy začínáme zkoušet salta, povzdychne si Ermy, patrně jen tak na oko: „Jestli mě uvidí Klevecký“ a kývne směrem ke správci, který se kouká opačným směrem. Pak skočí salto – gymnastickou technikou. (terénní poznámky, 7.4.2016)²⁶

Když už je ale správce spatří a důrazně jim sdělí, co dělají (z pohledu gymnastiky) špatně, reagují někteří trickeři tím, že se před správcem pokusí o techniku, ke které dostali

²⁶ Jméno správce bylo změněno.

připomínku znovu, načež jí správce znovu hodnotí. Tak tento proces může pokračovat dále, dokud to jednu ze zúčastněných stran nepřestane bavit a nezačne se věnovat jiné činnosti – u trickerů většinou zkoušení jiných (hlavně jiných než gymnastických) technik a v případě správce zejména napomínání někoho jiného.

Došlo ale i k situacím, kdy tricker přímo vyžadoval správce pozornost, aby se mu dostalo komentáře k nějaké gymnastické technice.

Později zkusíme salta vzad. Ermy skočí bez povšimnutí, ale Kála si přímo řekne o to, aby se správce podíval, jak skáče. Správce mu to s úsměvem zkritizuje a vypadá rád, že se může nás může poučovat. (terénní poznámky, 7.4.2016)²⁷

Ze strany správce je tělo také disciplinováno jeho připomínkami a komentáři ke gymnastickým technikám. Jejich provedení mnohdy tricker upravuje okamžitě potom podle správcových rad a z hlediska správce tak dochází i ke kontrole dalších pokusů. Nezřídka ale dochází k tomu, že trickeři správcovy rady a připomínky týkající se technik, které provádějí, ignorují nebo reagují tím, že se těmto technikám přestanou věnovat. Dalo by se říci, že připomínky ostatních trickerů, které se věnují všem trickerským technikám, mají v tomto ohledu větší disciplinující funkci než připomínky správce.²⁸

Během výzkumu jsem navštívil kromě žižkovské tělocvičny tréninky pro veřejnost ještě v jedné gymnastické tělocvičně na Hradčanech a malou tělocvičnu pro trénování bojových umění bez odpružené podlahy v Michli. Obě místa trickeři občasné²⁹ navštěvují. Nicméně nesdílejí specifický řád tělocvičny na Žižkově. Během mých několika návštěv³⁰ jsem ani v jedné tělocvičně nezaregistroval někoho, kdo by fungoval podobně jako správce – dohlížel na dodržování určitých zásad v tělocvičně a aktivně interagoval s trickery. Rozdílnost mezi prostory, které se pak tricker se svým tělem musí přizpůsobit, byla patrná

²⁷ Kála si u této techniky byl zřejmě jistější a proto ji možná chtěl předvést přímo před správcem. Nutno ale podotknout, že Kála patrně nejvíce ze všech trickerů si utahoval ze správce a často naschvál porušoval jeho pravidla. V jeho jednání tedy mohla být i dávka provokace, kterou si jako jeden z mála trickerů dovolil, protože již tělocvičnu pravidelně navštěvoval mnoho let a mnoho let se správcem přicházel do kontaktu.

²⁸ Více o připomínkách ostatních kapitole Vliv trickerského kolektivu na tělo.

²⁹ Majitelem druhé zmíněné tělocvičny je bývalý tricker a jedná se o malou místnost uzpůsobenou zejména tréninkům bojových umění, které v ní pravidelně probíhají. Tuto tělocvičnu navštěvují jen někteří trickeři, kteří se s jejím majitelem znají. I k těmto návštěvám však dochází poměrně zřídka, zřejmě proto, že tělocvična není pro tréninky trickingu vhodná zejména z hlediska prostoru. Oproti tomu gymnastická tělocvična na Hradčanech je navštěvovaná o poznání častěji, přičemž ale trickeři často tvrdí, že jí využívá v době otvíracích hodin pro veřejnost moc lidí a prostorové podmínky pro tricking jsou také omezeny. Tělocvična je pak hojně navštěvovaná mimopražskými trickery. Ke konci mého pozorování jejich návštěvníků přibýlo díky rekonstrukci tělocvičny na Žižkově.

³⁰ Konkrétně tělocvičnu v Michli jsem navštívil pouze jednou, tu na Hradčanech třikrát.

i na úrovni rozdělení a rozmístění návštěvníků tělocvičny v prostoru. V jiných prostorech tedy probíhá disciplinace těla trickera jiným způsobem.

4.3. Vliv trickerského kolektivu na tělo

Tricker se ale v prostředí tělocvičny neskáče sám. Přestože je tricking individuální sport a jeho provozování není na přítomnost jiných osob vázaná, bývá většinou provozován za přítomnosti jiných trickerů.

Trickeři uznávají, že kolektiv a trénování s jinými trickery k tomuto sportu patří. Na druhou stranu ve svých reakcích na mé dotazování, ale často tvrdili, že se kolektivem necítí být na trénincích nijak ovlivněni. Někteří trickeři dokonce skákání bez přítomnosti ostatních preferovali před skákáním v kolektivu. V jiných případech k němu mohli být trickeři donuceni okolnostmi.

[Matěj] říká také, že trénuje většinou sám, protože bydlí kousek za Prahou v menším městě (nejmenuje ho), a že se sice snažil „naučit skákat“ několik svých kamarádů, aby měl společnost, ale stejně prý většinu svých tréninků trávil sám. (terénní poznámky, 13.10.2015)

Když ale trickeři mluví o tréninku nebo když „jdou skákat“, většinou mají na mysli právě skákání/trénink s dalšími trickery.

Disciplinuje ale nějakým způsobem kolektiv tělo jedince?

Hned zpočátku může kolektiv jedince ovlivnit v tom, zda se vůbec tréninku zúčastní. Trickeři se mezi sebou v souvislosti s tréninky dohadují, organizují drobnější setkání a skákání mimo tělocvičnu. Návštěva tělocvičny může být tedy věcí dohody a také podmíněna tím, že jí ve stejný den navštíví i ostatní. Bez trickerského kolektivu a komunikace v jeho rámci bychom tedy nemuseli na tréninkách žádnou disciplinaci těla ze strany kolektivu pozorovat, protože by zde žádná těla nemusela být.

Kolektiv působí na trickera hned při jeho vstupu do tělocvičny, kdy se trickeři mezi sebou zdraví. Valná část trickerů se při pozdravu přiklání k tělesnému kontaktu, většinou v podobě specifického potřesu rukou. Nejčastějším provedením je chycení se (většinou pravou rukou) dlaněmi v pravém úhlu s pokrčenými lokty³¹ a přitáhnou se rameny k sobě nebo se po nich navzájem poplácávají. Tento druh pozdravu se s drobnými obměnami projevuje nejčastěji.

³¹ Tento způsob uchopení rukou je podobný tomu, které provádějí dva jedinci, když spolu soupeří v páce. V případě trickingového pozdravu mezi sebou lidé samozřejmě nesoupeří, nepřetlačují se. Jde pouze o způsob uchopení.

Sidekick se s námi, s každým zvlášť, pozdraví stiskem ruky „jako na páku“ a přitažením ramene. V zápětí přicházejí Pablo a Yaki a za nimi hned Mi a všichni se zdraví stejným způsobem s drobnějšími obměnami (Yaki při prvotním potřesu rukou víc „plácne“ o ruku člověka, se kterým se zdraví). (terénní poznámky, 10.12.2015)

Jak je patrné z předcházejícího příkladu, výše popsaná podoba pozdravu, není zcela univerzální a existují určité výjimky. Díky tomu pak vzniká řada rozpačitých situací.

Přicházím brzy, ale hned u pokladny najdu Monka, jak sedí na židli a dívá se na video na telefonu. Pozdravím ho, akorát použiji jiný pozdrav, než kterým se se mnou chtěl zdravit Monk. „Jo, ty se zdravíš takhle?“ pronese Monk s úsměvem. Řeknu mu, že se se mnou často někdo zdraví jinak a že nikdy nevím, který z mnoha pozdravů použít. Monk říká, že on to dělá tak, že nastaví ruku a nechá druhého vybrat jaký pozdrav na ruku použije. (terénní poznámky, 29.10.2015)

Po rozhovoru o bakalářských pracích přechází Mouka k Monkovi a vypráví mu něco o Terryem, do čehož se nakonec zapojím i já, Ermy, Sidekick a nově příchozí Kála – se kterým se z sedu pozdravím rozpačtým gestem ruky „jako na páku“ po kterém Kála chce udělat něco jiného než já, ale nakonec se jen pustíme a klepneme o sebe pěstmi. (terénní poznámky, 17.3.2016)

K pozdravu také nedochází pokaždé. Někteří se příliš nehnou do zdravení lidí, které neznají a pozdraví pouze své známé nebo trickery, které jsou zvyklí zdravit. Jiní trickeři naopak pozdraví po jednom všechny ostatní trickery přítomné v tělocvičně.

Pozdrav může mít totiž i určitou seznamovací funkci. Trickeři, kteří se sejdou na tréninku, se ne vždy všichni navzájem znají jinak než od vidění, mnohdy navíc pouze zprostředkovaně videi na internetu. Mně samotnému se stalo, že jsem na tréninku řadu lidí neznal jménem, přinejmenším do té chvíle, než jsem se dostal k tomu je pozdravit nebo oni pozdravili mě. V případech seznamování je obvyklé, že trickeři doprovázejí „potřes rukou“ oznámením svého jména, jako v případě běžného seznámení dvou dosud nepředstavených lidí. Následující setkání, kdy se dva trickeři pozdraví, pak obvykle probíhá bez udávání jména.³²

Tuto seznamovací funkci pozdravu a jeho spojení s určitým potřesem ruky, rozdílným od běžného formálního, uznávají téměř všichni trickeři. Tělesná technika pozdravu je tak spojena se sociální funkcí seznamování.

Lze tedy říct, že tělo je disciplinováno při pozdravu a seznamování k „potřesu rukou“, přinejmenším pokusu o něj. Já sám jsem si v několika případech připadal velmi nesvůj,

³² Záleží samozřejmě na tom, jestli si trickeři pamatují, že se již navzájem představili.

když jsem se s někým novým nepředstavil, tudíž mu si s ním ani „nepodal ruku“. Pokud pak došlo k našemu seznámení jakkoliv jinak během tréninku, při příští příležitosti jsem ho již zdravil výše popsaným pozdravem.

Další způsob, jak kolektiv disciplinuje tělo trickerů, souvisí úzce s vymezením prostoru, který trickeři pro své skákání využívají. Prostor není omezen pouze jinými návštěvníky tělocvičny, ale stejně je omezen ostatními trickery.

Plochu vyhrazenou trickerům používá většinou pouze jeden, maximálně dva skákající trickeři. Dalo by se tak říci, že i ostatní trickeři svým způsobem mohou překážet svým kolegům. Objevují se ale situace, kdy je prostor omezen minimálně a i v takových případech skáče pouze jeden tricker.³³ Tělo trickerů je tak v těchto situacích disciplinováno těmito prostorovými omezeními ze strany ostatních trickerů a pokud v danou chvíli skáče někdo jiný, ostatní čekají, až se prostor uvolní. Tělo je tak využíváno v průběhu tréninku pouze v určité chvíli, která je specifická tím, že se v prostoru, kde k využívání těla dochází, nenachází žádný jiný tricker.

Těla ostatních jsou zas disciplinována k tomu, aby v době, kdy někdo skáče, nevstupovala do prostoru, kde tato aktivita probíhá. Ostatní trickeři se tak, mimo odpruženou podlahu, oddávají jiným činnostem – odpočívají, konverzují nebo se dodatečně protahují.

Dochází tak k dělení na dvě, pro trickery zásadní místa v prostoru, který využívají – místo, kde dochází vždy (téměř) vždy jeden tricker skáče a místo, které v tu dobu obývají ostatní. V každém z nich je tělo určitým způsobem disciplinováno a zároveň dochází k výměně jedinců mezi těmito dvěma prostory.

Pořadí, dle kterého se trickeři střídají ve skákání na roiteru, není pevně stanoveno. Trickeři, kteří zrovna nejsou aktivní, stojí v hloučku na kraji (většinou) jedním trickerem právě využívaného kusu odpružené podlahy a čekají, až onen jedinec podlahu opustí. K tomu dochází běžně po jednom či dvou skocích, po kterých ho na odpružené podlaze střídá další tricker. Mezi trickery při tomto střídání neprobíhá obvykle žádná dohoda, žádné vyjednávání o tom, kdo půjde jako další. Na kraji podlahy v hloučku, který tvoří právě neskákající trickeři, lze ale rozeznat určité řazení jednoho trickerů před druhého.

³³ Jisté výjimky představuje to, když dojde k rozdělení trickerů na vícero skupinek, kdy každá zabírá část prostoru na skákání nebo když se trickeři dopředu dohodnou, že budou skákat najednou.

Z tohoto řazení je to většinou ten nejbližší prostoru, kde trickeři skáče, kdo tento prostor zabere. Vzhledem k tomu, že je tato neskákající skupina trickerů roztažena podél celé jedné strany prostoru, na kterém trickeři skáčou, je toto řazení značně nepravidelné a v praxi střídání trickerů na odpružené podlaze probíhá tak, že jeden z trickerů zkrátka přijde na odpruženou podlahu a začne skákat, bez ohledu na to v jakém pořadí trickeři stojí. Přesto ten, kdo zaujímá přední pozice v hloučku směrem k místu skákání, má jistou výhodu v tom, že to má k tomuto místu blíže než ti, kteří zaujímají zadní pozice. Je ale běžné, že tito trickeři v předních pozicích jsou „předběhnuti“³⁴ někým například ze zadních pozic v hloučku.

Při střídání zřídka dochází k domluvě mezi dvěma trickery o tom, kdo jako další půjde „něco skočit“. Trickeři jsou v takových chvílích mnohdy až přehnaně „slušní“ a dávají si navzájem přednost nebo přímo vyzývají toho druhého, aby šel jako první. Někdy se ale naopak stane, že jeden tricker požádá druhého o to, aby ho pustil na odpruženou podlahu jako prvního.

Za celou dobu, po kterou jsem tréninky navštěvoval, nedošlo k tomu, že by jeden tricker využíval daný prostor déle než po dobu nutnou k provedení technik, o kterou se právě pokoušel a tím prostor blokoval. Trickeři se střídají poměrně pravidelně a jakmile jeden tricker opouští podlahu, na jeho místo přichází druhý. Vzniká tak určitý rytmus střídání trickerů, dle kterého dochází výměně trickerů na roiteru. Tento rytmus představuje také střídání momentů, kdy je tricker tělesně aktivní a momentů, kdy neskáče a může se věnovat jiným činnostem, například odpočinku.³⁵

Tímto jednáním tak opět dochází k efektivnímu využití prostoru – na jednom místě se skáče, na druhém odpočívá/neskáče. Neděje se tak to, že by těla trickerů byla podrobována konstatní (v případě trickingu často až extrémní) námaze a tělo dostává dostatek prostoru na sbírání sil a koncentraci na další výkon.

Pokud dojde k tomu, že se sejdou dva skákající trickeři na malém prostoru, projevuje se to zvýšenou obezřetností a opatností při pohybu na odpružené podlaze.

³⁴ Používám zde sloveso „předbíhat“ pro nenalezení vhodnějšího výrazu. Trickeři tento jev za předbývání nepovažují, protože k němu dochází až příliš často a lze říci, že ho nevnímají jako porušení určitých norem.

³⁵ Více o různých individuálních přístupech a o tom, co vede trickery k určitému chování v rámci střídání, využívání odpružené podlahy a vnímání rytmu tréninku udávaného výměnou trickerů lze nalézt v kapitole Tricker a jeho tělo.

Sem tam – za celý trénink se to stane tak jednou, dvakrát – skákají dva trickeři najednou, a to ve chvíli, kdy parkouristi cvičící naproti na roiteru nechají dost místa. Oba trickeři však v takovéto chvíli skáčou jednoduché, na prostor nenáročné tricky nebo komba a skáčou je nezávisle na sobě, bez nějaké dohody. (terénní poznámky, 8.10.2016)

Je třeba dodat, že v předchozí ukázce došlo k tomu, že dva trickeři skákali paralelně vedle sebe. Jak bylo již bylo zmíněno výše dva trickeři nikdy neskáčí zároveň proti sobě. V souvislosti s ostatními trickery je tedy nakládáno s tělem takovým způsobem, aby nedocházelo k možným střetům dvou skákajících trickerů v průběhu tréninku.

Tělo trickerů je tedy disciplinováno kolektivem k určitému způsobu využívání prostoru, při kterém dochází k vytvoření určitého rytmu tělesné aktivity. Zároveň, v zájmu bezpečného využití prostoru, je tělesná aktivita na odpružené podlaze regulována prostorovými limitacemi ze strany ostatních.

Trickeři, když sami neskáčou nebo se nevěnují jiné činnosti, pozorují často ostatní trickery v akci. Jeden z důvodů tohoto pozorování se zdá být observační učení. „Okoukáváním“ od ostatních může být způsob, jakým se utváří představa o tom, jak daná tělesná technika vypadá. Právě tyto představy, jsou nedílnou součástí trickerské kultury a právě pomocí pozorování těl jiných trickerů v akci dochází k jejich reprodukci. Tricker jejich prostřednictvím dále zjišťuje, co je jaká technika a získává základní obraz o tom, jak musí se svým tělem zacházet, aby se tuto techniku naučilo.

Představa o určitých trickerských technikách, dle které je potom tělo disciplinováno, tak pramení právě zejména z pozorování jiných trickerů. Tricker je během tréninků vystaven značnému množství různých trickerských technik v podání ostatních.

Získávat představy to tom, jak dané tricky či komba vypadají lze i mimo tréninky, kdy k tomu dochází zejména pomocí videí jiných trickerů na internetu.³⁶

Sednu si na židli kousek od Monka a zeptám se ho, na co kouká. Otočí ke mě display mobilu a řekne, že na video. Na obrazovce probíhá trickingové video. Poznám, že se jedná o Vellua (finského trickerů, který několikrát navštívil i Českou republiku) a ptám se, jestli se tím chce „namotivovat“. Monk přikyvuje a říká: „Hrozně se mi tam líbí jedno kombo,“ a přetáčí video to bodu, kdy Vellu skáče zmíněnou kombinací. Zhodnotím jí jako „dobrou“. Monkově se na ní líbí hlavně jeden přechod z podmetu do salta, který prý chce vyzkoušet v tělocvičně. (terénní poznámky, 29.10.2015)

³⁶ Ve valné většině případů, pokud trickeři probírali určité tricky nebo komba, které spatřili ve videu, jednalo se o videa zahraničních trickerů, které třeba nemají možnost potkat nikde takřkajíc na živo.

Zmíněné „okoukávání“ od ostatních může mít ještě jednu funkci – funkci inspirace. Jak je podrobněji popsáno v následující kapitole, trickeři nepřichází na tréninky s tím, že mají přesně naplánovaný průběh tréninku, pevné pořadí technik, o které se chtějí pokusit. V některých chvílích tak dochází často k tomu, že tricker, inspirován skokem někoho dalšího, provádí hned v zápětí tu samou techniku.

Mi skoří 540 a Tsum zkouší ten samý trick hned za ním. Sidekick a já následujeme se stejným trickem. Poté jde znovu Tsum a pak i Pablo a Yaki, který 540 ještě v zápětí 2 krát zopakuje. Takto asi minutu tedy trickeři zkouší ten samý trick. (terénní poznámky, 10.12.2015)³⁷

Tricker v souvislosti „okoukáváním“ může volit techniky, kterým tělo bude učit. Ovšem další pokusy opakuje po ostatních pouze tehdy, kdy je tyto techniky sám schopen provést, má zájem je skočit nebo se o ně alespoň chce pokusit.

„Okoukávání“ od ostatních tedy získává tricker představu o tom, jak techniky *obecně* vypadají. Ale potom tyto techniky musí jeho tělo ještě v praxi provést. Tricker, aby věděl, jak daná technika v jeho podání vypadá a mohl se zájmem jejího naučení disciplinovat své tělo, se může spolehnout na vlastní úsudek. Většinou ale, zvláště pokud tricker neskáče sám, představu o tom, jak techniky, které tricker provádí, vypadají, spoluutváří také externí vlivy.

V průběhu tréninků v tělocvičně se mi podařilo rozeznat dva významné externí vlivy spoluutvářející představu o trickerových vlastních skocích³⁸. Těmi je zaznamenání vlastních skoků na video nebo reakce ostatních trickerů. Těmito způsoby může získávat určitou představu o tom, jak provádí určitou techniku a co by na ní měl zlepšit.

U reakcí lze rozlišovat několik druhů. Tricker je za svůj výkon „odměňován“ potleskem nebo spontánním verbálním projevem ostatních trickerů (výkřiky, zvolání). Dále jsou mu od ostatních trickerů dávány rady, jak tu či onu konkrétní tělesnou techniku, dle pohledu trickera, který radí, provádět správně a co by měl tricker, kterému je rada adresovaná, na technice upravit. Prostřednictvím těchto reakcí dochází tak k hodnocení technik trickerem prováděných dle norem trickerské kultury.

K reakcím dochází téměř po každém skoku. Nastanou ale i k momenty, kdy od právě neskákajících trickerů žádná reakce nepřijde. I tehdy může „nereagování“ působit při

³⁷ Jak kop 540 přibližně vypadá, lze vidět na Obrázku 4 a 5 v Obrazové příloze.

³⁸ Nezařazuji sem vliv správce, který byl popsán v již předchozí kapitole.

disciplinování těla jedice. Pokud bereme pozitivní reakce jako jakousi „odměnu“ za provedení skok jedince (jak bude ještě argumentováno dále), je těmito reakcemi v trickerovi podněcována touha po dalším ocenění. Případy, kdy skok nechává okolní trickery chladnými, motivují trickera k úpravě tělesných technik tak, aby dosáhl provedení hodného „odměny“. To však předpokládá, že tricker, na jehož skok druhý reaguje, přikládá posuzování svých technik ostatními určitou váhu.

Některé druhy reakcí, konkrétně rady či slovní zhodnocení provedené techniky, mohou být tak trickery i vyhledávány. Tricker v takovýchto případech žádá o reakci na jím právě provedenou techniku někoho z trickerů, kdo právě neskáče.

Reakce neprobíhají odděleně jedna od druhé, ale často je jeden druh reakcí spojen s jiným. Nejčastěji dochází ke spojení potlesku a „výkřiku“ a to zejména v případě, kdy tricker „ustojí“³⁹ nějakou velmi náročnou kombinaci nebo provede trick velmi dobře.

K reakcím však nedochází pouze po úspěšných pokusech, ale také třeba v případě pádu. Čím pád vypadá hůře (bolestivěji), tím častěji je používáno zejména bolestivých výkřiků („Ooou!“, „Áu!“). Úplně neobvyklý není ani potlesk v případě pádu trickera. Zejména pokud se jednalo o pokus o náročnou techniku.

Monk zkouší *double b-twist* a padá na zadek. Shluk trickerů přesto tleská a hlasitě se směje. Ermy přichází k Monk a říká mu: „Dobře ty!“ . Monk se směje. (terénní poznámky, 8.10.2016)⁴⁰

Právě potlesk, je nejběžnější reakcí, na skok, který tricker právě provedl. Tleskání ostatním, potom co provedli trick nebo kombo, ale označovali někteří trickeři (včetně mě samého) za zautomatizovanou reakci.

Frank skočí první dle mého názoru o něco složitější kombinaci, kterou neumím, ale již jsem jí několikrát ustál, nicméně jí nepovažuji za kombinaci, kterou bych plně zvládl. Odměním ho potleskem, jak je zvykem. Ani netleskám příliš kontrolovaně – pár plesknutí rukou je pro mě automatickým úkonem. (terénní poznámky, 19.9.2015, trénink venku)

Nadhodím, že by mě zajímalo jestli nějakou roli při tréninku hraje to, že trickeři ostatním tleskají potom, co skočí techniku. Tsum řekne: „To se prostě dělá. Prostě tleskáš ze slušnosti.“ a následně dodává, že si nemyslí, že by to byla „nějaká zvláštní pochvala“. (terénní poznámky, 8.10.2015)

³⁹ Jedná se o emický termín, kterým trickeři označují takový výsledek skočení techniky, při kterém nedojde k pádu nebo nějaké chybě v provedení techniky. To však nemusí znamenat, že by technika nemohla být provedena lépe. Často je „ustání“ pouze prvním stupněm učení se technikám a tricker potom, co nějakou techniku poprvé „ustojí“, se dále snaží jí „ustát dobře“. Více o „ustání“ v kapitole Tricker a jeho.

⁴⁰ Ukázkou jednoduchého *b-twistu* lze vidět na Obrázku 2 v Obrazové příloze. *Double b-twist* představuje stejný trick se dvěma rotacemi.

Provádění potlesku je v mnoha případech disciplinovanou reakcí těla na výkon trickera, která je pro trickery tak běžná, že jí často nepřikládají žádný konkrétnější význam. Téměř všichni trickeři tleskají svým kolegům a to často i v případě že skočenou techniku ani neviděli a pouze tleskají současně s ostatními. V takových chvílích je popudem k potlesku, spíše potlesk ostatních (a jiné reakce). Tehdy dochází také k tomu, že se trickeři doptávají, co jedinec, kterému bylo tleskáno skočil. Lze tedy rozlišit potlesk, jako disciplinovanou reakci potom, co nějaký jiný tricker provede svůj skok a potlesk, ke kterému je tělo disciplinováno potleskem ostatních.

Kdyby však vždy tleskali trickeři pouze „ze slušnosti“ a automaticky, případ od případu by se nijak zvlášť nelišila míra potlesku jinak, než možná počtem trickerů přítomných na tréninkách. Hlasitost a intenzita potlesku je však často rozličná. Navíc v mnoha případech přímo odpovídá obecně sdíleným představám o náročnosti jednotlivých technik. Výkonům, které jsou trickery vnímány jako náročnější, je přisuzována větší míra potlesku, jak může demonstrovat následující ukázka, ve které si tricker Monk stěžuje, že míry potlesku neodpovídala náročnosti jím provedené techniky:

Monk jednou reaguje na potlesk a po kombu, které se mu (dle mého názoru) docela povedlo vyčítavě říká: „Takovej vlažnej potlesk po takovým skoku.“ (terénní poznámky, 29.10.2015)

Míra potlesku se různí také podle toho, komu a za provedení čeho se potlesku dostává. Když tricker skáče trick, který v jeho podání viděli ostatní trickeři nesčetněkrát, moc potlesku a odezvy vůbec se mu nedostane. Potlesk však není eliminován pro tuto konkrétní techniku v trickerově provedení úplně a v určitých momentech tato technika může potlesk znovu vyvolat. Většinou se jedná o případy, kdy je technika provedena lépe nebo zajímavěji než obvykle. Nebo k tomu může dojít v případě, kdy okolní trickeři nejsou obeznámeni s tím, jak tricker skáče. To se stává u hlavně u trickerů, kteří do tělocvičny přijdou poprvé, nebo u těch, které již dlouho ostatní trickeři skákat neviděli. Také pro daného trickera neobvyklé skoky nebo tricky, o kterých ostatní trickeři věděli, že nebyly součástí tělesného kapitálu jedince, bývají častěji a o poznání hlasitěji oceňovány potleskem a jinými reakcemi než tricky, které tricker skáče běžně.

Někteří se však všeobecně k potlesku a oceňování ze strany ostatních trickerů stavějí spíše negativně.

Mouka také říká, že mu vadí, když mu lidi tleskají nebo ho „vyřvávají“ před skokem. Uznává ale, že někomu se to třeba líbí. „Mně stačí,“ říká, „když dopadnu a vidím ty lidi, jak dělaj [uznale kýve hlavou]“ (terénní poznámky, 29.5.2016, trénink v tělocvičně na Hradčanech)

Osobně jsem během tréninků vnímal potlesk vcelku skepticky. Často mi například přišlo, že mnou provedená technika si potlesk nebo jakoukoliv jinou reakci nezasluhuje. Přesto jsem v několika jiných případech byl potleskem (a vůbec reakcí ostatních) upřímně potěšen a připadal jsem si se mnou provedenou technikou spokojen. Potlesk mě poté nabil „elánem“ pro další provádění. Týkalo se to zejména technik, ve kterých jsem si nebyl tak jistý nebo jsem se je teprve učil.

Vložím do komba trochu víc energie, až mě to samotného trochu překvapí a provedu ho dle mého názoru velice plynule – respektive plynuleji než jsem zvyklý. Tsum i Mi mi párkrát tlesknou a Tsum řekne „hezky“ když odcházím z odpružené podlahy. Jsem rád, že se mi technika povedla a můj pocit je ještě umocněn tím, že mě ostatní pochválili a cítím se, že se mi trochu zvýšil elán. (terénní poznámky, 9.2.2016)

Mezi další reakce na skoky ostatních patří přímé pochvaly. Ty se často omezují na střídme „dobře ty!“ nebo „hodně dobrý!“. Někdy dojde ale i k tomu, že tricker svou pochvalu rozvine na celé věty.

Monk skáče *gainer* a Sidekick a já zatleskáme. Sidekick to komentuje: „Hezký“ a jde a skočí *gainer* taky. Tsum, já i Monk potleskáme rukama a Tsum udělá „ou“. Následují jejich vzor a skáču stejný trick. Dopadnu dobře, akorát mám příliš nataženou dopadovou nohu, takže se můj pohyb při dopadu prudce zastaví. I já vyprovokuji jedno nebo dvě plesnutí rukou od všech přítomných. Tsum mi říká: „To bylo lepší než minule.“ (10.11.2015)⁴¹

Slovní zhodnocení techniky může být i na okolních trickerech trickerem, který zrovna skáče vyžadováno. Dochází k tomu, že se jeden tricker ptá, jak jeho technika vypadala nebo zda se v technice projevil určitý prvek, na který se tricker při jejím trénování zaměřil.

Tsum svůj pokus hned za mnou opakuje a přidává do tricku kop, poté odchází z plochy a ptá se Miho a Pablo, jestli měl propnutou špičku. Mi mu říká, že vůbec. O chvíli později zkouší Tsum opět ten samý trick a opět se ptá, zda tam měl proplout špičku. Pablo mu odpovídá: „Ale u druhé nohy vole“ a směje se. Mi a já Tsuma uklidňujeme, že měl proplout špičku i u té správné nohy, na kterou se soustředí. (terénní poznámky, 26.1.2016)

⁴¹ Ukázkou *gaineru* lze vidět na Obrázku 6 v Obrazové příloze.

V rámci hodnocení a komentování skoků ostatních dochází také k jejich srovnávání se skoky ostatních. To probíhá nejčastěji výroky „někdo skáče jako *někdo*“ nebo „děláš to jako *někdo*“. *Někdo* v takových případech může být jak jiný tricker známý osobně, tak tricker známý jen zprostředkovaně – nejčastěji z videí na internetu.

Stejně tak padají zmínky o tom, že někdo „skáče jako“ někdo – nějaký jiný tricker, známý třeba z videí na internetu nebo od vidění. Tak hodnotí například jedno z Matějových komb Monk, který o něm říká, že to „točí jako Guthrie“. Z takovýchto narážek většinou vzejde několik komentářů vypichující rozdíly mezi jednotlivým provedením v jednom a v druhém podání. (terénní poznámky, 13.10.2015)

Ve dvou případech jsem na tréninku zaregistroval i srovnávání provádění určité techniky v podání trickerů a v podání parkouristů. Pokud tricker skáče pouze „jako někdo“, může jeho způsob skákání být považován za neoriginální. Tricker Pablo toto vyjadřuje tak, že onen tricker pak „neumí nic, jen kopíruje“. Toto srovnávání se potom projevuje na popisu „stylů“ jednotlivých trickerů.

„Styly“⁴² jsou způsoby, jakými trickeři vykonávají tricky a komba a představují jedno z kritérií, na základě kterých jsou pak jejich výkony hodnoceny. Nedochozí zde často ani k používání výrazu „styl“ – trickeři mnohem častěji říkají, že se jim „líbí *jak* někdo skáče“. V průběhu toho, když je na tréninku trickerovo tělo disciplinováno, neosvojuje si pouze dovednost provést určité techniky, ale také specifický způsob, *jakým* je provádí.

Ke komentovaným reakcím na skoky patří i to, že si trickeři mezi sebou radí. Tricker, který právě neskáče dává rady a připomínky většinou hlavně k technikám, které právě viděl u druhých. Rady se většinou zaměřují na detail a konkretizují, co je s technikou, kterou radící tricker právě viděl z jeho pohledu špatně a co by na ní druhý měl vylepšit. Každý tricker tak většinou radí dle své vlastní zkušenosti a dle toho, jak on sám vnímá projevy trickerské kultury v technikách. Z toho vyplývá, že řada trickerů s radami, které jim adresují ostatní nesouhlasí. Mezi trickery se liší představy o ideálním provedení jednotlivých technik a díky tomu se i rady, které určitý tricker dává druhému, mohou lišit od rad, které by dával někdo jiný.

Zatímco já do jeho skákání mluvím poměrně zřídka, Tsum během celého dnešního tréninku mi dá několik přímých připomínek k mým technikám. V jedné si přímo protiřečí s tím, co mi toto úterý k té samé technice připomínal Mi (radil mi ať držím nohu dole, Tsum říká, ať se s ní vynesu). Když tohle

⁴² Více o jednotlivých stylech, které se mi podařilo mezi trickery rozlišit v kapitole Tricker a jeho tělo.

Tsumovi sdělím, říká, že to může asi fungovat, tak i tak, ale on to dělá takhle. (terénní poznámky, 12.2.2016, trénink v tělocvičně v Michli)

Rady nemusí zůstat u techniky, kterou tricker zrovna provedl a pouze naznačovat, jak by měl dále tricker své tělo disciplinovat, aby dosáhl takové podoby, jakou tricker, který radí, považuje za „správnou“. Mohou být také provázány s přímými návrhy dalších technik, které by měl tricker zkusit příště.

Yaki skočí *cork* a Tsum mu řekne, když se ho ihned chystá zkusit znovu, ať zkusí dva nebo tři za sebou. (terénní poznámky, 10.12.2015)⁴³

Trickerské techniky, kterým se tělo trickera v průběhu tréninků učí a k jejichž vykonávání je disciplinováno, se popisují poměrně špatně⁴⁴. Patrně proto se trickeři při dotazu pro vysvětlení určité techniky přiklánějí k názorným demonstracím nebo k přirovnávání k jiným technikám, které jsou dotazujícímu známé.⁴⁵

Skočím chabý pokus o *cheat720* a Tsum ke mně přijde a povídá: „Teď jsem u tebe viděl něco, co dělám asi taky. Ty když skočíš, tak se odražíš hrozně do dálky.“ Pokračuje v popisu toho, co dělám špatně a doprovází to názornou ukázkou. (terénní poznámky, 3.1.2016)⁴⁶

Stejně jako u pouhého slovního zhodnocení, se kterým jsou spontánní rady často pojeny, může docházet k tomu, že tricker žádá druhého o radu. Tricker se v takových případech přímo ptá, co dělá špatně, případně, co by měl zlepšit.

Dochází i k žádostem o radu, které vyžadují podrobný návod na to, jak provést nějakou trickerskou techniku („Jak se dělá *aerial*?“⁴⁷). V takových případech se taktéž trickeři často uchylují k přímé ukázce techniky, než k jejímu teoretickému vysvětlování.

Sdílení nabytých zkušeností a učení určitých technik další trickery může souviset s držetím určitého množství tělesného kapitálu. Zkušenější nebo přinejmenším déle trickingu (a konkrétním technikám, o kterých sdílejí své zkušenosti) se věnující trickeři, mívají mnohem větší tendenci pomáhat ostatním. U každého trickera se snaha radit a

⁴³ *Cork* je možné popsat jako salto pozadu s odrazem z jedné nohy a rotací o 360 stupňů.

⁴⁴ Vůbec teoretická definice trickingu jako sportu je poměrně nesnadná a nejednoznačná.

⁴⁵ Přiklánění se k názorným nebo asociačním popisům technik může být patrné i na stránce www.club540.com, která představuje jakousi databázi tricků a některých kombinací. Na dané stránce je k pod každou technikou k nalezení nejprve krátké video s její ukázkou a až po něm následuje slovní popis techniky.

⁴⁶ U kopu *cheat720* dochází k odrazu z jedné nohy a rotaci těla o 540 stupňů, doprovázené kopem druhé než odrazové na konci rotace.

⁴⁷ *Aerial* si lze představit jako provedení gymnastického cviku hvězdy bez rukou. Viz Obrázek 1 v Obrazové příloze.

výsledná podoba rad odvíjí od toho, co zahrnuje do svého tělesného kapitálu. Tricker, který umí provést techniku, je také považován za mnohem kompetentnějšího radit ostatním než tricker, jehož představa o technice je třeba stejná, ale techniku nedovede provést. Dochází sice i k situacím, kdy i méně trickeři držící menší množství tělesného kapitálu, radí ostatním. Jejich radám a připomínkám však nebývá přikládána stejná váha, jako radám jejich zkušenějších kolegů. Příčina toho patrně tkví právě v tom, že jejich tělo není schopné techniky, ke kterým podávají připomínky, názorně předvést.

Pokud budeme rozlišovat rady na spontánní a ty, které si tricker vyžádá, vykazuje druhá kategorie jednoznačně větší disciplinační vliv na tělo trickera. Zatímco rady spontánní bývají často přehlíženy a ignorovány a neprojevují se v podobě trickerských technik, u rad vyžádaných dochází k přímému pokusu o změnu v technice v souladu s úpravou normy, kterou rada představuje.

Co se týká vůbec všech výše popsaných reakcí, je nutné ještě připomenout, jak již bylo zmíněno, že trickeři se zřetelně liší v tom, jakou váhu a platnost potlesku a pochvalám ostatních přikládají. Projevy těla odpovídající na tyto reakce se poté orientují více podle individuálních názorů, než podle názoru, který zprostředkovává kolektiv. Například reakce potlesku je tak pro trickera odměnou motivující v další činnosti pouze tehdy, pokud jí sám jako takovou vnímá. V jiných případech dochází z rezistencí této formy disciplinace ze strany kolektivu.

Sám za sebe mohu říct, že ne vždy jsem měl pocit, že reakce mi adresovaná, souhlasí s náročností nebo povedeností mnou provedené techniky. Mnohem větší váhu pro mě nesou osobní rady ostatních trickerů, i když i s nimi mohou být mé osobní dojmy v rozporu. Něktěm jiným trickerům reakce a rady ostatních vyloženě vadí nebo jim vadí způsob jejich podání.

Zajímá mě, jestli Monk nějak ovlivňuje, když mu ostatní radí. „Nemám to rád. Připadám si pak, že skáču jinak, než doopravdy skáču. Když to pak vidíš, tak co ti lidi řeknou ti ani nepřijde jako pravda.“ Přičemž sám Monk rad a reakcí ostatních využívá i v průběhu tohoto tréninku. Když se ptám dál, zjišťuji, že myslel zejména reakce na jeho skoky hodnotícího druhu (v jím podávaných příkladech spíše pozitivního), které ale nejsou v souladu s tím, jak danou techniku on sám vnímá. Rady, které si vyžádá, nebo které mu řeknou ostatní k provedení nějaké techniky, kterou se chce naučit mu nevadí. (terénní poznámky, 29.5.2016, trénink v tělocvičně na Hradčanech)

K radám a jiným vzájemným reakcím na skoky ostatních trickerů sice, jak lze vyčíst z předchozího úryvku, trickeři mají určité osobní výhrady. Přesto však tyto reakce k tréninkům neoddelitelně patří. Téměř každá technika, kterou v tělocvičně některý z trickerů provede, způsobí nějakou reakci u ostatních trickerů, která na těle může vyvolat odezvu.

Trickeři často, jak jsme již ukázali, považují často své vlastní reakce na výkony ostatních za zautomatizované. Reagování na skoky ostatních se opravdu ve většině případů stává něčím, co tělo, zejména v případě potlesku, výkřiků a krátkých slovních hodnocení, provádí zcela instinktivně. Vzájemné reagování tak lze považovat za součást trickerského habitů, v rámci kterého je zpracováváno i tělo trickerů. Je tak prostřednictvím kolektivu disciplinováno jak samotnými reakcemi, tak i k tomu, aby samo reagovalo, na signál provedené techniky.

Trickeři si na tréninkách pořizují videozáznamy vlastních skoků, což představuje druhý externí vliv na to, jak tricker vnímá trickerské techniky ve svém vlastním provedení. Někteří trickeři se zkrátka během tréninků mnohdy natáčejí pomocí kamer nebo mobilních telefonů. Někdy si je zaznamenávání tricků a komb pomocí kamery cílené pouze na konkrétní techniky, někdy tricker natáčí značnou část tréninku, čímž získává záznam nejen sebe sama, ale i ostatních. Kromě toho, že mohou následně prostřednictvím videí prezentovat své dovednosti na internetu, dochází zde také k tomu, že si pomocí videa prohlížejí a kontrolují to, jak jimi prováděné techniky vypadají.

Touto chvílí Tsum také vypíná foťák, kterým se hojnou část tréninku natáčel. Záběry z foťáku si později prohlíží cestou na autobus, kdy jde stejným směrem, jako já a tvrdí, že mu to pomáhá a že tak může vidět „jak to vypadá“, když skáče. (terénní poznámky, 29.10.2015)

Ptám se kluků., když uvidím Pepův foťák a dozvídám se, že natáčí celý trénink „do zásoby“, aby měl „nějaký záběry“, jestli jim pomáhá, když se točí a pak se na to dívají. Pepa říká: „Pomáhá. Pak vidíš, jak je to hnusný.“ Mouka říká, že mu to naopak dopřává to, že si uvědomuje, co mu jde a co ne. Pak prý ví, jak a co by měl vylepšit. „Navíc, vůbec když se vidím, tak si připadám fakt dobře“ dodává. Monk naopak tvrdí, že „nesnáší“, když se dívá na to, jak skáče a zjišťuje, že je to „fakt hnusný“. „Když to skáču tak si třeba připadám i dobře, ale pak se na to podívám a je to hrůza“ (terénní poznámky, 29.5.2016, trénink v tělocvičně na Hradčanech)

Videa považují trickeři za prostředek, pomocí kterého zjišťují, „jak skákají“. Vypovídají tak o podobě tricků, podobně jako o nich vypovídají reakce kolektivu. V tomto

ohledu mohou tedy jednu z funkcí trickerského kolektivu zastoupit a i představa o prováděných trickerských technikách získávaná z videa se může na těle jedince projevat.

Nahrávání vlastních skoků se však projevuje ještě jedním způsobem. Trickeři se před kamerou více snaží. Projevuje se u nich soustředěnost, snaha provést konkrétní techniky a provést je co nejlépe, ať už se nahrávají sami nebo je natáčí někdo další. To vyplývá částečně z toho, že se mohou videem případně někde prezentovat, sdílet ho s jinými lidmi, kterým tak mohou předvést své dovednosti. S tím souvisí i další funkce trickerského kolektivu.

Ostatní trickeři představují pro tělo jedince také určitou formu dozoru. Stálý dohled ostatních a všechny výše popsané reakce na své skoky bere tricker při skákání v potaz. Funguje u něj jakási zvýšená soustředěnost zejména díky tomu, že je všem na očích. Od každého jedince se mu *může* navíc dostat určité reakce, v každou chvíli *může* být pozorován a hodnocen. V průběhu tréninku, kdy člověk „odskáče“ několik desítek tricků a komb, má tak to, že je tricker (možná) sledován svým okolím, spíše roli skryté motivace. Tricker chce před ostatními díky tomu, že ho mohou vidět, řádně prezentovat svůj tělesný kapitál. Bytí „na očích“ tak disciplinuje tělo trickera k většímu soustředění svých sil s vědomím možné pozornosti ostatních.

Později při skákání se chystá Kála na skok a čeká, až mu gymnasté cvičící dle všech neprakticky uprostřed plochy uvolní místo. Když tak dlouho nečiní, Kála jejich vedoucího prosí, jestli by neuhl na pár vteřin. Ten přikývne, ustoupí a sleduje Kálu. Kála se rozeběhá, skáče kombinaci dvou tricků. Když odchází z podlahy tiše s úsměvem řekne: „Jsem si při tom prvním asi zkurvil nohu. Ale nemoh sem to neustát. Ne před nima, ne když sem je takhle vybuzeroval.“ Ptám se ho, jestli mu pomáhá pozorost jiných lidí. Kála říká, že si pak připadá napumpovaně. (terénní poznámky, 26.5.2016)

Jisté vyeskalování této disciplinační funkce pozornosti ostatních se projevuje, když se trickeři přiznaně snaží předvádět. Nejedná se patrně o nic jiného, než o využití pozornosti ostatních k tomu, abych před nimi ukázal své dovednosti. Někteří trickeři se k tomuto předvádění i slovně přiznají. U jiných jsem měl spíše pocit, že v jejich případě momentálně dochází k určité exhibici, nicméně trickeři to popírali.

[Matěj říká], že se mu na trénování v tělocvičně líbí, že „i ostatní můžou vidět, co jsem se naučil“ a dodává s úsměvem, že se před nimi rád předvede. (terénní poznámky, 13.10.2015)

Jeden z trickerů dokonce říká, že k trickingu pozornost ostatních patří.

Říkám, že jsme s Tsumem byli u Borise nedávno a že ten už taky neskáče. Ermy se ptá, jestli se mi to tam líbilo. Říkám, že jo a zmiňuji, že Tsum říkal, že se mu líbí, jak je tam soukromí, a že na něj nikdo nekouká. Ermy říká, že „to k trickingu ale patří“. (terénní poznámky, 10.3.2016)

Z vlastní zkušenosti vím, že pozornost ostatních může mít vliv i v motivaci k lepším výkonům. To potvrzuje i Kála, když se připravuje ke skoku.

[Kála] zkouší *webstera* na což se komicky dlouho připravuje a všichni ho pozorují. „Jsem nejlepší!“ říká si, „Dívá se na mě miliarda lidí!“ Pak onu techniku obstojně skočí a předvádí přehnanou reakci na svůj úspěch a rozesmívá tak všechny ostatní. „Viděli ste to!“ křičí, „Nechci říkat, že jsem dobej, ale tohle bylo nejmíň skvělý“ (terénní poznámky, 10.3.2016)

Přesto ale o některých trickerech nelze říct, že by pozornost vyhledávali.

Při odchodu, potom co se převlékneme, se Boris ptá, jestli nechceme někdy přijít s více lidma. Tsum odpovídá, že se mu to líbí, jak je to "takhle soukromí" a že na něj "nikdo moc nekouká". (terénní poznámky, 12.2.2016, trénink v tělocvičně v Michli)⁴⁸

Někteří zas na otázku, zda mu nevadí pozornost ostatních trickerů, reagovali vyhýbavě.

„Je to asi fakt individuální. Když skáčeš s někým, tak tam ta pozornost stejně vždycky je.“ (Mouka , terénní poznámky, 29.5.2016, trénink v tělocvičně na Hradčanech)

Lze tedy říci, že tělo je v trickerském kolektivu zviditelněno a dokud skáče, provevuje se na něm pozornost, kterou mu věnují ostatní. To zejména zvýšenou koncentrací a mobilizováním sil pro svůj výkon.

Svou pozornost trickerovu skoku dává kolektiv najevo i povzbuzováním. Trickeři buď povzbuzují jedince osobně před jeho pokusem („Pod', to dáš!“) a nebo společně skandováním. Na něj dochází hlavně v případech, kdy se tricker pokouší o nějakou pro něj novou nebo všeobecně vnímanou jako náročnou techniku. V takové chvíli povzbuzování většinou zvyšuje také pozornost, kterou okolí trickerovi věnuje a často po provedení skoku, přímo navazuje v určitou formu reakce.

Podobně tedy jako u Wacquantova popisu boxerských tréninků, i v trickingu tedy hraje velkou roli viditelnost (Wacquant, 2004). Prostřednictvím vizuálních vjemů získává tricker představu o tom, jak techniky vypadají a skákající tricker tak pro ostatní představuje vědomě i nevědomě vzor. To někdy až do té míry, jak jsme viděli na příkladu „kopírování“ technik, že jejich „styl“ skákání ostatní přebírají. Těla všech trickerů, které při skákání

⁴⁸ Boris je bývalý tricker a majitel tělocvičny, kterou jsem během výzkumu jednou navštívil.

tricker pozoruje, se tak podílí na předávání představ toho, jak mají vypadat trickerské techniky a tudíž i na disciplinaci těl ostatních.

Zároveň zde působí ale to, že i zrovna skákající tricker je zvidělněn a přímo vystaven pozornosti ostatních. Tricker se tak cítí být pozorován – kolektiv v tomto směru působí na tělo formou hierarchického dohledu (Foucault, 2000) a usměřuje jeho jednání. Tricker se tak snaží, aby to, co na odpružené podlaze předvede představovalo přinejmenším co nejlepší pokus od danou techniku. Reakce ostatních to pak v zápětí usměřují a motivují k dalším výkonům.

4.4. Tricker a jeho tělo

Tělo trickerera však nedisciplinuje pouze prostředí, ve kterém tréninky probíhají nebo trickerský kolektiv. Ty představují pouze určitý rámec, ve kterém disciplinace probíhá. Tricker však sám a cílevědomě se svým tělem určitým způsobem zachází, přizpůsobuje ho oněm vnějším vlivům a disciplinuje ho.

Proto, abychom disciplinaci těla na úrovni jedince pochopili, je třeba nejprve pochopit, že tricking je aktivita, která vyžaduje koordinaci těla a mysli a jako takovou jí i samotní jedinci vnímají. Mezi tělem a myslí však nejde pouze o jednostranný vztah, kdy mysl udává tělu signál a tělo provádí pohyb. Tělo a mysl spolu vzájemně komunikují a vzájemně limitují činnost toho druhého a jejich spolupráce je nezbytná.

Během tréninků někdy docházelo k rozlišování těla a „hlavy“. Nejedná se ale o dělení pouze mezi fyzickými a mentálními schopnostmi, potřebnými k provedení určité trickerské techniky, ale i mezi teorií a praxí. A právě *tělesná* praxe je pro trickery rozhodující. Představa tricků je mnohdy vázaná na jejich provedení.

Trickeři totiž technikám „rozumí“ tělem - nedokáží některé z nich například popsat slovy, místo toho se uchylují v případě dotazu k jejich ukázce. Tricker Tsum se mi na jednom tréninku snažil poradit k provedení kopu *cheat720* a v rámci tohoto razení jsme začali diskutovat o tom, jakou roli hraje v tomto kopu odrazová noha. Tsum v tu chvíli znejistěl a uvědomil si, že neví, jak při dané technice s nohou zachází. Proto si ihned techniku vyzkoušel. Při vysvětlování technik používají mnohem častěji přímé demonstrace, než aby se je snažili popsat slovy. Tělo je v tomto směru uvyklé konkrétním technikám v praxi natolik, že je teorií ani neumí uchopit.

[...] se ptám Terryho, zda se před skokem bojí. „Teď jo,“ odpovídá Terry.

„A předtím ses nebál?“

„No to jsem měl ty nohy pevný. Teď se mi klepou.“

„Jakože nejsi zvyklý teď na ten pohyb?“

„Hlava by i byla zvyklá, ale tělo není. Umím si to představit, ale prostě to nedokážu, tak abych se přetím nebál, protože to prostě ty kolena nezvládají.“ (terénní poznánky, 15.5.2016, trénink v tělocvičně na Hradčanech)

Terry, který se k trickingu po delší době vrací, v předchozí ukázce naznačuje, že jeho „hlava“ si techniku „pamatuje“, ale „tělo“ ne a není jí tak schopné správně provést.

Terryho tělesný kapitál se po dobu, kdy se trickingu nevěnoval snížil a i když je stále schopný si techniku „představit“, jeho fyzické (tělesné) schopnosti mu její provedení již nedovolují.

V rámci tréninků dochází poměrně často k tomu, že trickeři o určitých technikách říkají, že si to „tělo pamatuje“ nebo naopak „nepamatuje“ a musí si na to „vzpomenout“. Tělo již není uvyklé technice, kterou již bylo schopné někdy provést.

Různé tělesné techniky pak lze dělit podle toho, jak moc si tělo „pamatuje“. Určitý druh technik je v paměti těla tak silně zapsán, že o nich trickeři tvrdí, že jsou schopni provést kdykoliv a kdekoliv, za téměř jakýchkoliv podmínek.

[Ermy:], „Já jsem uměl pětsetčtyřicítka a tu jsem pořád opakoval, do zblbnutí. Pak už je to takový, že ten trick prostě umíš a už ho můžeš skákat i poslepu.“ Uznávám, že jsem to podobně měl i s *aeriale* a Ermy říká, že to jsou potom tricky, které člověk dovede „skočit i na ledu“. (terénní poznámky, 10.3.2016)

U tohoto druhu není již technika rozdělena na jednotlivé prvky, pohyby, ale tvoří jeden celistvý pohyb, provedený tělem po jednotícím signálu. Z „odrazu z jedné nohy doprovázeného švihnutím druhé nohy dozadu a vytočením těla na bok, dopadu na švihající nohu“ se stává „provedení aerialu“. Na signál k „provedení aerialu“ poté tělo reaguje celým pohybem automaticky.

Tyto techniky jsou pro trickery „vyskákané“. Většinou se jedná o techniky, které trickeři provádějí nejčasteji a nabydou v nich jistotu.

Monk si stěžuje Tsumovi, že mu nejde nějaký trick (přeslechl jsem jaký) a stěžuje si, že to skáče „pořád stejně“ a že je to „pořád to samý“. Tsum mu na to odpovídá: „Sice skáčeš to samý, ale máš to vyskákaný.“ (terénní poznámky, 5.11.2015)

„Vyskákané“ techniky se stávají základem repertoáru trickera – nedílnou součástí jeho tělesného kapitálu. K tomu, že se technika stane „vyskákanou“ dochází jejím neustálým opakováním až do bodu, kdy je s ní tricker spokojen a považuje ji za správně prováděnou. I „vyskákané“ techniky lze také upravovat a učit se je „jinak“.

Soustředíme se na jednotlivé techniky, které již umíme a snažíme se je "opravit". Později se s Tsumem shodujeme na tom, že máme naučenou a zautomatizovanou řadu technik, které bychom ale chtěli nějak vylepšit. Nadhazují to, že čím víc má člověk techniku nějak naučenou, tím hůře se mu na ní něco mění. Tsum s tím souhlasí, nic k tomu nedodává až na to, že nad tím moc nikdy nepřemýšlel, že se mu to "prostě nelíbí" a chce to "skákat jinak". (terénní poznámky, 12.2.2016, trénink v tělocvičně v Michli)

Při pokusech, kdy se tricker snaží „vyskákanou“ techniku „skákat jinak“, dochází k tomu, že technika přestává být „vyskákaná“, protože se u trickera projevuje snaha na ní něco změnit. Tento proces se však zdá být náročnější než „úprava“ technik, které ještě tricker zafixované nemá. I na ně však lze „zapomenout“.

Právě v tomto „zapomínání“ můžeme vidět další projev tělesné paměti. Techniky, které bylo tělo schopné provést, ale dlouho neprovádělo, se mohou z jeho paměti vytratit. V takových případech se jim musí tricker učit znovu.

O chvíli později rozebírají Sidekick s Tsum trick, který právě skočil Monk v kombu. Tsum říká, že to „taky uměl“. „Jo? A už to neumíš?“ ptá se Sidekick. „Zapomněl jsem to“ říká Tsum. Na můj následující dotaz, kdy to skákal, odpovídá, že to skákal jen chvíli, před několika lety. „Měl bych se to naučit znova,“ dodává Tsum. (terénní poznámky, 10.11.2015)

Mě samotnému se několikrát stalo, že jsem se i po několika málo týdnech, co jsem necvičil vracel k trickingu poněkud zdlouhavě a míval jsem pocit, že se musím řadu technik učit znovu.

Tělo si v době, kdy se tricker věnuje trickingu méně nebo vůbec (ať už ze zdravotních nebo jakýchkoliv jiných důvodů), odvyká na pohyby, na které je uvyklé. Tělesné techniky, které tricker předtím zvládal, představují něco, co se musí opět učit, přinejmenším to tělu „připomenout“. Techniky, které mají trickeři „vyskákané“ se zapomínají nesnadněji.

Po dobu mého pozorování jsem potkal několik trickerů, kteří se k trickingu vraceli po určité době, co se mu nevěnovali. Například tricker Terry⁴⁹ se vracel k trickingu po přibližně půl roce, kdy prý skákal pouze občasně. Na tréninku se pak často dušoval, že se „do toho musí dostat“ a že má strach z technik, které dlouho neskákal. Vzpomínání může demonstrovat i následující výpověď:

Já: Stává se ti taky, že když dlouho neskáčeš, tak nějaký skoky zapomeš? Že si tvoje tělo odvykne na ten pohyb?

Frank: Jo, to se mi děje. Ale většinou – pokud to není fakt dlouhá doba - tak se do toho zas rychle dostanu. Párkrát si to proskočím a pak to jde. Ale na některé věci, který sem skákal dřív si dneska, bez nějaký přípravy, ani nedokážu představit, že bych zkoušel. (terénní poznámky, 19.9.2015, trénink venku)

Lze tedy říci, že trickeři se snaží, v souvislosti s tělesnou pamětí, disciplinovat své tělo, aby dosáhli zafixování správného provedení co nejvíce technik – zapsání technik do

⁴⁹ Viz první ukázka v této kapitole.

tělesné paměti. „Správného“ proto, že tricker si může zafixovat techniku, se kterou ale není plně spokojen a může na ní chtít něco změnit. Mělo by ale dojít k tomu, aby tricker co nejvíce technik mohl považovat za „vyskákané“.

To probíhá zejména konstantní repeticí technik a tak opakovanému vystavování těla těmto pohybům, dokud nedojde k ideálnímu vykonání techniky, kdy technika souhlasí s trickerovou představou o ní a je dostaženo toho, že tělu přijde její provedení přirozené. V případě trénování v kolektivu pak může dojít ještě ke konfrontaci s tím, zda je technika provedená správně i podle dalších trickerů.

Nedostatečné zafixování techniky a její spojení s tělesnou praxí se může projevat tím, že tělo není schopné techniku provést, protože jí není uvyklé.

Po chvíli opět zkouším 900, ale kop mi nevyjde. Hned ho zkouším znovu, ale také ne. Mi mi říká stejnou připomínku, jako na minulém tréninku – že kopu moc brzo. Nechci mu vysvětlovat, že jsem při dané technice tak zmatený, že nevím, kde jsem (jde o dvojitou otočku s kopem, který má mířit určitým směrem), natož abych věděl kdy kopnout. Mi vypadá, že nechápe, jako to že to nemůžu provést správně. (terénní poznámky, 3.3.2016) ⁵⁰

Další věc, ke které může dojít, v případě kdy ještě technika není dostatečně „vyskákaná“ je to, že trickeři provedou při pokusu o určitou techniku jinou. V tomto směru mohou nastat dva druhy nedorozumění těla a mysli. V jednom případě tricker skočí techniku, kterou sám neočekával a kterou obvykle hodnotí lépe než techniku, o kterou se pokoušel. V druhém případě tricker nechtěně skočí jinou, „horší“ techniku, což vyústí v jeho nespokojenost.

Monk skočí nějaký trick, který jsem nikdy neviděl a po jeho dopadu vypadá udiveně. Já a Mouka mu uznale zatleskáme a Mouka se ptá, co to je a říká, že už to někdy viděl. Monk říká, že neví, jak se to jmenuje protože to udělal omylem, ale Mouka přichází s tím, že by to mohl být *sidewinder* (terénní poznámky, 24.2.2016) ⁵¹

[Tsum si] stiskne obličej dlaněmi, prohrábne si vlasy a skočí onen trick, ustojí ho a odchází se svěřenou hlavou z plochy. „To jsem nechtěl,“ říká a zakroučí hlavou, když ke mně přijde. (terénní poznámky, 5.11.2015)

⁵⁰ Kop 900 jako rotaci o 540 stupňů s odrazem z obou nohou, na konci které je proveden kop opačnou nohou než je ta, na jejíž stranu probíhá rotace.

⁵¹ S trickem *sidewinder* sám nejsem obeznámen. V provedení Monka vypadal jako určitá verze tricku *aerial* (viz Obrázek 1 v Obrazové příloze).

Mouka se o ní [techniku] také pokouší, poté co si jí náznakem projde celé její provedení, a pak ale skočí *btwist*. „To jsem nechtěl“ říká, ale trick už dále nezkouší. (terénní poznámky, 24.2.2016)⁵²

Pokusy, které skončí nechtěnou „horší“ technikou, vedou trickera k tomu, aby se pokoušel techniku vykonat „nějak jinak“, aby dosáhnoul techniky, kterou má zájem se naučit. V případě, kdy nechtěně skočená technika, je považována za „lepší“, dochází ke snaze o její zafixování. To probíhá většinou jejím opakovaným prováděním, při kterém se trickeři snaží, aby si tělo na techniku zvyklo.

Na těle se nezafixovanost technik tělem může projevovat i jinými způsoby. Dalšími příklady může být nekoordinovanost pohybů nebo zamotání hlavy například po provedení přemetu.⁵³ I s těmito projevy je třeba se vypořádat a být na ně připraven. Zejména stálým opakováním a vystavováním těla například stavům, kdy k určité ztrátě koordinace pohybů dochází, je tělo disciplinováno k tomu, aby těmto stavům uvyklo.

Jak již bylo řečeno tělo a „hlava“ na výkonu trickera spolupracují. V rámci disciplinace trickerova těla v průběhu tréninku tak dochází k uzpůsobení těla k provádění technik i k přizpůsobení technik potřebám těla. Nebo jako to popisuje Kála, jeden z trickerů starší generace:

„Jsou nějaký základní meze, jak by to mělo vypadat, a v rámci těch mezí ty si to ale můžeš přizpůsobit. Se podívej na nějaký ostatní trickery, taky to skáču jinak a tak to má bejt. Hlavně, aby se ti to dobře dělalo. Ale musí to nějak vypadat.“ (Kála, terénní poznámky, 7.4.2016)

O tom, jak přizpůsobení techniky vlastním potřebám může vyústit v normativně správnou techniku i dle názoru ostatních, může vypovídat i následující ukázka, ve které se mi snaží tricker Monk poradit, jak bych mohl lépe provést jeden z kopů:

Monk odpovídá: „Já ti zkusím dát radu, co?“ a vysvětluje mi, že mám zkusit držet co nejdéle nohu nahoře a vždy se držet při kopu vsprímeně. Odpovídám, že to je to, co mi nejde u žádných kopů. (...) Zkousím kop podle Monkovi rady, ale ani jeden ze dvou pokusu mi nevyjde dobře a ani Monk na ně nijak nereaguje. Až po chvíli, kdy skáču jiné tricky, tak se ke kopu vrátím a řeknu si, že ho zkusím udělat tak, jak mi to přijde přirozené. Ve skočené technice si pak přijdu mnohem plynulejší a Monk řekne: „To bylo skoro ono“ i když jsem se nesoustředil na žádnou z jeho rad. (terénní poznámky, 3.3.2016)

⁵² *Btwist* viz Obrázek 2 v Obrazové příloze.

⁵³ Ukázka přemetu vzad se nachází na Obrázku 3 v Obrazové příloze.

Disciplinaci, jako proces, kdy dochází k fixování technik tělem, tak ovlivňuje ještě několik faktorů, jako například tělesná kondice. Tricker je schopný provést pouze techniky, které mu dovolují jeho tělesné možnosti.

V souvislosti s kondicí na tělo působí tělesná únava. I z ní vychází to, jaké techniky a s jakou intenzitou je tělo schopné trénovat. Pokud je tělo vyčerpáno, neuchyluje se tricker například k náročnějším trickům nebo delším kombinacím. Nepokouší se také často o, naučení nové techniky ani o intenzivní opakování nějakého tricku. Někteří trickeři si z důvodu únavy mezi jednotlivými skoky dávají často drobnější pauzy a mění tak rytmus tréninku. K tomu docházelo i v mém případě, kdy se toto narušení rytmu tréninku na těle téměř ihned začalo projevovat.

[Tsum a Mi] se ale už baví o něčem jiném a tak se vydávám doplnit terénní poznámky a trochu se vydýchat. Uvědomuji si ale, že čím déle stojím, tím víc mi tuhnou končetiny a i ze zkušenosti mi připadá lepší nedělat dlouhé přestávky. (terénní poznámky, 9.2.2016)

Výše zmíněnou zkušenost s dlouhými přestávkami jsem neměl jen já, ale i jiní trickeři. Často si i ostatní při dlouhém stání nebo při delších pauzách mezi skoky stěžovali, že jim „tuhnou nohy“. Většinou na tento jev reagovali tím, že z intenzivněli svou aktivitu na tréninku. Druh tělesné únavy, který se v daný moment projevovat, tak disciplinoval tělo k vyšší výkonosti.

Trickeři se samozřejmě snaží situacím, kdy by jejich výkonost na úrovni těla mohla být nějakým způsobem omezena, předejít. A právě proto, že je tato výkonost závislá na tělesné kondici, snaží se tělo disciplinovat také k určitému zvyšování této kondice a přípravou těla na budoucí výkon. Dělají to například tím, že se protahují.

Protahování je jev, který se vyskytuje téměř na každém tréninku a to zejména na jeho začátku. U protahování jde o individuální činnost, která je ale, zejména právě v případě jeho provádění na začátku tréninku, téměř všemi trickery prováděna ve stejnou dobu a na stejném místě.⁵⁴ Trickeři se v jeho průběhu soustředí na rozhýbání a roztažení svalů a šlach, protože během praktikování trickingu dochází k jejich prudkému zatínání a napínání.

Přesto, že trickeři uznávají tuto přípravnou funkci protahování, provozování a průběh protahování si každý tricker přizpůsobuje svým tělesným možnostem a tomu, co jeho tělu vyhovuje. Protahování lze podcenit a pocítit v průběhu tréninku nerozevřenost těla. Je

⁵⁴ Viz podkapitola Tělo v tělocvičně.

možné, že trickeři, kteří skáčou dlouho a jsou i mimo tréninky tělesně aktivní, nemají potřebu se tolik protahovat. Někteří trickeři naopak tvrdí, že s postupující dobou, po kterou se trickingu věnují, musí protahování stále pečlivěji věnovat. Protahování by se mělo dle některých provozovat i mimo trénink.

Tsum si při protahování stěžuje: „Sem zase zkrácenej! Sem se dneska ještě neprotahoval.“ Zeptám se ho jestli se protahuje každý den. Tsum odpovídá, že se snaží, ale „někdy to prostě nevyjde“. Říkám, že bych taky rád dělal „alespoň strečink každé den, ale nemůžu se do toho dokopat“. Přichází Sidekick a ptá se co řešíme. „Stěžuju si, jak sme zkrácený,“ oznamuje mu Tsum. Sidekick kýve hlavou a říká, že „to zná“ a že on je taky zkrácenej a že je to „hrozný“. (terénní poznámky, 10.11.2015)

„Být zkrácený“ představuje stav, kdy tricker pocítuje nedostatečnou protaženost. Častou instinktivní reakcí na to, když si tricker začne připadat během tréninku „zkrácený“ je právě protahování. Trickerovo tělo je tedy v tomto směru disciplinováno také k tomu, aby bylo protahováno a tělesná protaženost se stává součástí tělesného kapitálu trickerů.

S přibývajícím věkem dochází u trickerů často k tomu, že musí rozvíjení a protahování před výkonem věnovat více času. Starší trickeři při některých příležitostech zmiňovali, že jejich tělo už není schopné takových výkonů jako dřív a dá o poznání větší práci udržovat ho stále ve formě. I v porovnání se světovou trickingovou scénou nalezneme jen velmi málo trickerů starších než 35 let. Trickerům se tak velmi často nedaří udržovat svůj tělesný kapitál a zaznamenávají spíše jeho úpadek.

Stárnutí neovlivňuje pouze udržování tělesného kapitálu, ale i jeho získávání. Starší trickeři se již tolik neučí novým technikám, trénují často také s menší pravidelností či intenzitou.

Ermy říká, že on se už ničemu novému neučí, protože to nemá zapotřebí, kvůli tomu, že ho bolí kolena a záda a že už se bojí, aby si něco neudělal. Říkám, že „v šestnácti to bylo takový, žes prostě skákal a bylo ti jedno co děláš.“ (terénní poznámky, 10.3.2016)

V jednu chvíli stojíme já a Ermy u kraje podlahy a z prostné přichází hlavou kroutíce Tsum a stěžuje si, že mu to nejde. Říkám mu, že kdybych skákal jako on, tak „bych byl spokojenej“. Ermy se zasměje a řekne, že „všichni upadáme“ a že to s námi jde jen z kopce. Tsum s úsměvem poznamenává, že je to asi stáří. (terénní poznámky, 3.1.2016)

Tělesná kondice těla hraje zásadní roli v celkovém přístupu k trickingu a také k jednotlivým „stylům“ skákání, které se mezi trickery utvářejí. U rozličných „stylů“ se totiž řeší i to, jakou „průpravu“ k trickingu tricker má. „Průpravou“ bývá nazýváno

množství a podoba tělesného kapitálu, kterou tricker měl již v době, kdy s trickingem začínal. Například tricker Mi má průpravu z taekwonda a projevuje se to zejména v podobě jeho kopů. Tricker Tsum tvrdil, že se mu líbí, když trickeři mají nějakou průpravu, například z bojových sportů, a říkal, že se to na „stylu“ trickerů v takovém případě značně projeví. Obecněji lze říci, že například gymnasté mají při začínání s trickingem určitou výhodu, protože mají určité množství tělesného kapitálu, které je v trickingovém poli využitelné.

Nejen tělo, ale i „hlava“ limitují to, jak probíhá trénink těla. Trickerova „hlava“ musí například vědět, co „chce skákat“. Trickeři často označují slovy „nevím co skákat“ stav, kdy nemají inspiraci k dalším skokům. Bez toho, aby „věděli co skákat“, tělo nemůže dostávat jasné signály. Behem tréninků vznikají prázdné chvíle, kdy nikdo z trickerů neskáče a někteří z nich tvrdí, že „nemají co by skákali“.

V zápětí si Monk ztěžuje, že neví co skákat. Tsum mu okamžitě dává nabídku, ať skočí něco zakončené *triplecorkem*, čemuž se Monk zašklebí, protože tento trick neumí. (terénní poznámky, 1.12.2016)

Právě v případech, kdy trickeři „nemají/neví, co skákat“, ptají se často na radu či návrh ostatních. Zároveň je jejich tělo tímto stavem disciplinováno, protože pokud tricker neví, co skákat, neskáče. Tělo, kterému nejsou dávány podněty a signály ke skákání, není tělo, které cvičí. Trickeři, kteří tvrdí, že „neví/nemají, co skákat“ tak často stojí na kraji odpružené podlahy, mnohdy pozorují ostatní trickery a hledají inspiraci. Poté může docházet k již zmíněnému opakování po ostatních⁵⁵, kdy tricker reaguje na provedení tricku nebo komba někým druhým tím, že se o ně sám pokusí.

K podání trickerského výkonu je navíc třeba určité koncentrace, soustředění na činnost, kterou právě tricker provádí. Pokud je taková koncentrace nedostatečná, často dochází k špatnému provedení techniky.

[Tsum] řekne: „Já si třeba myslím, že tělesně na tom nejsem špatně, ale hlava prostě nefunguje.“ Ermy poznamenává: „já jakmile začnu myslet na něco, soustředit se na jednu konkrétní věc, tak zas poseru všechno ostatní.“ (terénní poznámky, 3.1.2016)

Trickeři tak považují koncentraci a soustředěnost, vůbec mentální úsilí, jako potřebné pro „správné“ provedení techniky. V tomto směru se může projevovat to, že se tricker snaží, usiluje o provedení techniky a mobilizují pro to tělesné i mentální síly. Rozdíl mezi

⁵⁵ Viz také kapitola Vliv trickerského kolektivu na tělo.

tím, když se tricker snaží a kdy ne, je pak patrný i na výsledné podobě technik. Tricker tak disciplinuje své tělo tím, že se snaží o co největší možné úsilí s cílem dosažení co nejlepšího provedení technik v dané chvíli.

Dalším metnálním limitem je pro trickera strach, zejména jako strach z pádu. Pád představuje největší „trest“, k jakému může na úrovni jednotlivce dojít. Pády nemusí být vůbec bolestivé, ale představují znamení, že se v provedení techniky došlo k nějaké zásadní chybě. Jen zřídka v rámci tréninků dochází ke zranění⁵⁶ a ještě střídněji k nějakým vážným zraněním. Lze to vysvětlit patrně opatrností trickerů. I když trickeři se neustále pokouší se naučit se nové techniky, jen zřídka skočí nějakou techniku, o které by si mysleli, že jí nezvládnou, na kterou, jak říkají sami trickeři, by si „nevěřili“. Právě ve chvílích, kdy si trickeři „nevěří“ dochází u nich ke strachu.

I pády se však dají využít ku prospěchu výcviku trickera. Pád může představovat pouze vyzkoušení nového pohybu a zjištění jeho nedostatků. Tricker za takové pády, které představují pokus o novou techniku, bývá oceněn i ze strany kolektivu.

Nelze však říct, že by trickeři pády vyhledávali. Naopak právě strach z nich může představovat jakýsi mentální blok, který provádění tělesných technik zabraňuje.

Sidekick v jednom případě řekne: „Já se tam tak debilně bojím“ když zkouší kombo, ale nedokončí ho. (teréní poznámky, 7.4.2016)

Strach musí trickeři překonat, aby mohli danou techniku provádět. Dalo by se říci, že čím více je tělo na pohyb zvyklé, tím se zvyšuje trickerova sebedůvěra a tím méně strachu tricker pocítuje. Například u technik, které mají trickeři zafixované, se trickeři téměř nebojí a strach jejich provádění nijak neomezuje. Strach tak disciplinuje trickerovo tělo tak, že omezuje jeho aktivitu.

Zmínil jsem, že tricker je za špatně provedení „trestán“ pádem. Pokud budeme vnímat pád jako „trest“, lze vnímat „ustání“, úspěšné provedení techniky jako odměnu, která posiluje další snahu o zkoušení dané techniky. „Ustání“ techniky představuje impuls k dalšímu fixování techniky. Je ale rozdíl mezi tím technikou „ustát“ a pak jí „ustát dobře“. „Ustání dobře“ pak představuje provedení techniky v souladu s tím, jak si tricker tuto techniku představuje a že její provedení bylo v souladu s tělesnými možnostmi jedince. Zatímco samotné „ustání“ může být tělu i nepohodlné či nepříjemné, „ustání dobře“ pro

⁵⁶ V průběhu mého výzkumu, jsem nikdy nebyl přítomen na tréninku, kdy k nějakému došlo.

trickera představuje pravý opak.⁵⁷ Důležité je přitom především první „ustátní“ nové techniky. Právě především v jeho případě trickeři běžně pocítují mnohdy až extrémní spokojenost.

Pár minut na to zkouší Monk podobné, ale o něco těžší kombo, které už dnes zkoušel, ale moc se mu nepovedlo. Kombo krásně ustojí, všichni mu zatleskají a Monk si hlasitě oddechne a jde si lehnout na kraj roiteru a říká, že je „v euforii“ a odpočívá. Mouka se na něj otáčí a říká: „Tak to teď zopakuj“ (terénní poznámky, 24.2.2016)

Tricker se tedy snaží techniku „ustát“, „ustát jí dobře“ a zakotvit určitým způsobem v tělesné paměti, nejčastěji jejím neustálým opakováním. Tělesná i duševní kondice tento proces značně ovlivňují. Trickeři tedy musí naučit své tělo nějak s nimi pracovat a přizpůsobovat jim nejen samotné tělesné techniky, ale i průběh učení se jim. Proto si utvářejí určité „plány“, způsoby získávání a spravování vlastního tělesného kapitálu.

Tyto tréninkové „plány“ jsou jednotlivé individuální strategie, které trickeři uplatňují na své vlastní tělo. Prostřednictvím toho, co zde nazývám plány se trickeři vypořádávají s limity jak „hlavy“ a těla, tak i s tím, jak je jejich těla limituje prostředí a těmi, které s sebou nese trénování v kolektivu. Nutno podotknout, že přesto, že jsou „plány“ osobní, utvářené trickery svému tělu na míru, bývají mezi trickery často sdíleny a v podobě doporučovaných tréninkových postupů i diskutovány.

Je mnoho rovin a mnoho součástí tréninku, které mohou „plány“ postihovat. Mohou být dlouhodobé i zaměřené pouze na jeden jedinný trénink. Mnohou mířit na zdokonalení určité vlastnosti nebo na zdokonalení tréninku jako celku. Jejich cílem ale zůstává co nejuspokojivější ovládnutí cílených technik.

Rozmanitost tréninkových postupů vychází z rozmanitosti tělesných dispozic trickerů. Na jejich základě nedochází pouze k utváření různých způsobů zacházení s tělesným kapitálem, ale také k utváření individuálních „stylů“. Již bylo řečeno, že „styly“ představují soubor vlastností technik, charakteristický pro určitého trickeru. V průběhu výcviku těla jedice si jeho tělo osvojuje i velice konkrétní podobu toho, jak techniky, které tricker provádí vypadají a jak při technikách tricker se svým tělem zachází.⁵⁸ „Plán“ pak

⁵⁷ Toto ale platí pouze, pokud je to sám tricker, který skok provedl, kdo tvrdí (čí má pocit), že něco „ustál dobře“. I ostatní trickeři totiž často říkají ostatním, že něco „dobře ustáli“. To se ale nemusí shodovat s tím, jak to vnímají těla trickerů, kterým je tato pochvala adresována.

⁵⁸ Mezi trickery pak dochází k zaujímání určitých pozic ke „stylům“ ostatních („nelíbí se mi jeho styl“, „nelíbí se mi jak skáče“) a k jejich srovnávání.

může být také volen na základě snahy o dosažení určitého „stylu“. Také však platí, že to, jak tricker trénuje ovlivňuje jeho „styl“. Lze tedy říct, že utváření „stylu“ a volba „plánu“ spolu souvisí.

Pokud „plán“ považujeme za způsob nabývání určitého tělesného kapitálu, „styl“ představuje to, jakou má tento kapitál podobu a jakým způsobem se projevuje.

Nasleduje několik příkladů různých kategorií „plánů“ a jejich různorodosti mezi trickery.

„Plány“ se mohou týkat například konkrétních cílů jednotlivých tréninků. Tricker Monk na jednom tréninku proklamuje cíl, že se snaží za každý trénink naučit nejméně dvě nové techniky.

Monk v průběhu tréninku doplňuje svou tréninkovou vizi o to, že by se chtěl naučit dvě nové věci každý trénink a hned k tomu říká, co že se to naučil už tento – jde o *cork* a *podmet-salto vpřed*. (terénní poznámky, 29.10.2015)

Rozvržení toho, co se tricker naučí za určitou dobu se může projevovat i v dlouhodobé perspektivě a osobních limitech.

Tsum pak v zápětí zmiňuje, že zatím nedodrží „ten plán“, co si dal. Monk přikyvuje a říká: „Moc ne, no.“ Ptám se Tsuma, jaký plán má na mysli a on odpovídá, že si asi 1.11. řekl, že se dokonce roku znovu naučí *doublebtwist* a alespoň se pokusí o *snapuswipe*, *doublecork* a *doublefulltwist*. (terénní poznámky, 1.12.2015)⁵⁹

V tomto případě došlo k tomu, že Tsum nebyl schopen svůj „plán“ uskutečnit a své schopnosti tak přecenil. Odvážil se k pokusu na jednu z uvedených technik a dále na svůj plán zanevřel.

Časový rozvrh vstupuje do „plánů“ i v podobě četnosti tréninků. U jednotlivých trickerů se lišilo to, jak často chtěli v ideálním případě trénovat. Tricker Mouka tvrdil, že by mu vyhovovalo trénovat dvakrát až třikrát týdně. K tomu se protichůdně stavil například tricker Tsum.

[Tsum] angažovaně prohlašuje, že by to chtělo trénovat častěji než takhle „debilně dvakrát do týdne“.

⁵⁹ *Snapuswipe* lze popsat jako kop 540, při kterém ale dojde k prohnutí těla a jedné horizontální rotaci. *Doublecork* je *cork* se dvěma rotacemi kolem své osy. *Doublefulltwist* je salto vzad s dvěma vruty.

K četnosti tréninků se svým způsobem staví i tricker Monk. Na jednom tréninku tvrdí, že chce „skákat co nejvíc“ a ideální by podle něj bylo skákat 6 krát týdně po třech hodinách. Naopak „plán“ velmi častého trénování se přestával vyplácet Pepovi, který se kvůli trénování každý den, se cítil značně vyčerpan.

[Pepa] si stěžuje na svou techniku a já mu potvrzuji, že vypadala „fakt mizerně“. Pepa se na mě významně podívá a prohlásí: „Taky už skáču skoro tři měsíce v kuse, každý den. Už se to začíná projevovat.“ (terénní poznámky, 29.5.2016, trénink v tělocvičně na Hradčanech)

Trickeři řeší i to, jak bude čas, který na tréninku stráví, využit.

Ermy mu odpovídá, že „by to taky chtělo mít nějaký plán a netrénovat tak, že sem člověk přijde, hodinu a půl tady *něco* skáče a pak jde domů“. Tsum jen s tichým „no“ přikyvuje. (terénní poznámky, 3.1.2016)

O co nejplnější využití času, který je pro trénink vyhrazen, se snažil i Tsum tím, že pokaždé, když se mu dostal prostor na odpružené podlaze, provedl hned dva pokusy o určitou techniku. Vysvětluje to tím, že nechce dlouho čekat, než se na něj znovu dostane řada.

Osobní rytmus, ve kterém trickeři skáčou, tak závisí jak na tělesných možnostech, tak na tom, že trickeři musí „vědět, co skákat“. Jak již bylo nastíněno v předcházející kapitole, vzniká tak jistá nerovnoměrnost v tom, že někteří trickeři skáčí častěji než jiní. Rozdíl v tom, jak je tělo na trénincích aktivní, může tak být velmi zřetelný, vememe-li v úvahu, že někteří trickeři provedou pár desítek tricků za trénink a u jiných může tempo dosahovat i jednoho skoků skoro každou minutu.⁶⁰

Trickeři často řeší také rozložení náročnosti technik na dobu celého tréninku – jakou zvolit posloupnost technik, aby došlo k nejefektivnějšímu využití tělesných možností.

V tomto ohledu můžeme srovnat přístupy Monka a Sidekicka k tomu, jaké techniky volí v jaké části tréninku. S nimi mohu srovnat svůj postoj k jednotlivým „plánům“.

Tricker Monk si pořadí technik stavil v souvislosti s tělesnou únavou. Tu vnímal tak, že jí bral, jako něco, co zkrátka v nějaké fázi tréninku na trickera přijde a proto je nejlepší neztrácet čas. Volil proto tu variantu trénování, že radši dříve na tréninku skákal náročnější techniky, než aby se vyčerpal těmi snadnějšími. Nutné podotknout, že i v jeho případě

⁶⁰ Jedná se o ilustrativní odhady. Přesné množství tricků ostatních, ani svých vlastních jsem na tréninku nikdy nepočítal.

docházelo ze začátku k určitému základnímu protažení, takže se do nejtěžších technik nepouštěl zcela bez nějaké přípravy.

Naproti tomu tricker Sidekick tvrdí, že takovýto postup, člověka mnohem více vyčerpá, protože tělo není na náročnější techniky na začátku tréninku připraveno. Prosazoval tedy postup, kdy každý trénink začínal u těch jednodušších technik a propracovávat se k těm složitějším a tedy i náročnějším. Pokud takto dle něj tricker vede každý trénink, tělo si zvykne provozovat snažší techniky bez toho, aby je vnímalo jako namáhavé a zároveň se jejich prostřednictvím připravuje na provozování technik náročnějších.

Sidekickův přístup lze mezi trickery rozpoznat jako rozšířenější. Většina trickerů neskáče těžké techniky ze začátku tréninku, ale spíše v jeho prostředku a konci. Samozřejmě i toto dělení může být silně ovlivněno individuálními a okolnostními podmínkami.

I průběh učení jednotlivých technik je u trickerů ovlivněn individuálními přístupy k vlastním tělesným možnostem. Poměrně rozšířenou metodou, kterou trickeři často používají, je ozkoušení si techniky pouze náznakem. Trickeři tak pomalu, pohyb od pohybu zkouší celou techniku pouze v náznacích, za vydání minimální energie. Technika kopu s rotací je tak rozdělena na náznak odrazu, rotace a kopu. Technika salta vzad je pomalu a detailně nacvičována přesně do bodu, kdy by mělo u trickera dojít k odrazu.

Trickeři také často cílí na to, naučit se snažší techniku, jež je součástí nebo velmi podobná technice náročnější, kterou se chtějí naučit. Postupnými úpravami snažší techniky tak dospívají k té náročnější.

Další individuální metodu představuje to, co někteří trickeři nazývají „drilování“. Jde o konstatní a častou repetici jedné techniky. Frank mi na jednom venkovním tréninku navrhuje postup, který jemu při učení vyhovoval.

Když si stěžuji Frankovi, že mi nejde 900 kop, říká mi, že on se to učival tak, že na konci tréninku si vždycky několikrát soustředěně zkusil techniku, kterou se chtěl naučit a pokaždé se snažil „soustředit na detaily“ a po pár tréninkách se mu zkoušela technika „naplno“ mnohem lépe. (terénní poznámky, 19.9.2015, trénink venku)

Některé osobní tréninkové postupy byly velmi osobité a i pro mě jako trickera poměrně překvapivé. Tsum například v jednom případě prohlašuje, že mu při tréninku pomáhá pozorovat svůj vlastní stín.

I já sám jsem si vytvořil několik specifických tréninkových postupů. Na konci tréninků jsem například pravidelně zvyšoval svou aktivitu a snažil jsem se co nejvíce unavit své tělo zkoušením spíše jednoduchých tricků a kombinací. V té době jsem již většinou neměl energii na to, abych se pokoušel o nové či nějaké pro mne náročnější techniky a riskoval pád. Zároveň jsem ale věděl, že další možnost navštívit prostor tělocvičny se mi naskytne až třeba za několik dní. Proto jsem tedy konce tréninků pravidelně trávil intenzivním zkoušením snažších technik a co nejplnějším a zároveň nejbezpečnějším způsobem vyplnit zbývající čas. Vycházejíc ze svých tělesných možností jsem se snažil „vyskákávat“ snažší techniky, když už jsem na náročnější neměl dost sil.

Jak je patrné již z minulých příkladů, jeden tricker může zacházet se svým tělesným kapitálem v různých směrech různými způsoby. Jednotným cílem však zůstává, aby čas, prostor a zejména tělo jedince byly náležitě využity.

5. Závěry

Tato práce zkoumala akrobatický sport tricking v kontextu disciplinace těla. Cílem práce bylo popsat, jak tato disciplinace v rámci trickingu probíhá a jaké faktory ji disciplinaci ovlivňují. V souvislosti s disciplinací měly být také ukázány způsoby, jakými tricker akumuluje a udržuje svůj tělesný kapitál.

Pro získání odpovědí na tyto otázky bylo použito kvalitativních metod, konkrétně byl proveden etnografický výzkum. Data vytvořená v průběhu etnografického výzkumu technikou zúčastněného pozorování měla částečně i autoetnografickou povahu – sám výzkumník tedy byl v zájmu pochopení toho, jak působí disciplinace přímo na tělo jedince, zahrnut do zkoumaného vzorku.

V průběhu výzkumu došlo k rozdělení třech základních rovin, na kterých zkoumaná disciplinace těla probíhá. Všechny tři roviny společně vyúsťují v to, že dochází k přetváření těla v efektivně využitelný nástroj trickera, přizpůsobený trickerské kultuře. Na úrovni prostoru je tato efektivita vázaná na prostředí, ve kterém tricking probíhá. Na úrovni kolektivu je tělo disciplinováno k efektivnímu výkonu při skákání s jinými trickery. A konečně na úrovni jedince dochází k disciplinaci těla k efektivnímu naplnění cílů, v rámci mentálních a tělesných možností jednotlivce.

Následující řádky představují shrnutí nejvýznamnějších faktorů působících v rámci jednotlivých rovin na disciplinaci trickerova těla.

První rovinou disciplinace, která byla v průběhu práce rozebírána, je rovina *prostoru*. Tricking vždy probíhá v určitém prostředí, které se nějak odráží v trickerském habitu. V průběhu výzkumu bylo zkoumáno, jakými způsoby disciplinuje konkrétní prostředí žižkovské tělocvičny trickerovo tělo.

Bylo poukázáno na to, že v tělocvičně docházelo k disciplinaci těla metodou rozmístění v prostoru tak, jak ji popisuje Michel Foucault (Foucault, 2000). Jednotlivé skupinky návštěvnic, které využívají konkrétní části tělocvičny, jsou specifické svým funkčním umístěním v rámci co nejefektivnějšího využití celku. Prostor využívaný trickery je dále dělen podle činnosti, která je s ním spojená. Určité tělesné aktivity tak probíhají v konkrétních místech. Narušení tohoto řádu většinou způsobuje konfliktní situaci.

Dochází také k disciplinaci těla časem, po který je vlivu prostředí vystaveno. Čas, který trickeři mohou v tělocvičně svému sportu věnovat je sice přesně vymezen, ale doba pro tréninky vyhrazená neodpovídá přesně mnohdy tělesným možnostem nebo individuálním zájmům jednotlivých trickerů.

Dále se pak tělo trickera musí přizpůsobovat určitému povrchu. Trickeři rozlišují různé povrchy dle jejich vlastností a dle toho, jak na jejich tělo působí. Normy pro pohyb v prostoru zprostředkovává také osoba správce tělocvičny, který napomínáním a zapojováním do tréninku trickerů působí jako forma dozoru, který kontroluje dodržování řádu pohybu v tělocvičně i samotnou tělesnou aktivitu trickerů. V souvislosti s řádem tělocvičny je třeba neopomenout také disciplinační funkci omezení samotného vstupu do tělocvičny, před kterým musí dojít k převlečení a přezutí těla.

Všechny výše popsané disciplinující vlivy prostoru, představují to, jak prostředí žižkovské tělocvičny ovlivňuje trickerskou kulturu. Oficiální normy pohybu v tělocvičně se postupně při trénování v tělocvičně stávají součástí trickerského habitu. Bylo také poukázáno na situace, kdy došlo k porušení těchto norem.

Druhou rovinou byla rovina *kolektivu*. Trickerovo tělo je disciplinováno přítomností druhých trickerů a jejich těl na tréninku. Je učeno určitým technikám pozdravu a způsobu pohybu v kolektivu. Tak dochází k dalším prostorovým omezením ze strany kolektivu, které mají vliv na aktivitu těla v tělocvičně. Byly rozlišeny dvě pozice v prostoru a způsob jejich využívání, kterému se tělo přizpůsobuje. První je pozice právě skákajícího trickera, který využívá vymezenou část odpružené podlahy. Druhá je pozice ostatních trickerů, kteří právě aktivní nejsou a stojí mimo vymezenou část. Vždy když je ona vymezená část uvolněna dochází k jejímu obsazení některým z trickerů zaujímavých do té doby druhou pozici. Dochází tak k efektivnímu využití prostoru.

Pohyb trickerů v prostoru tak utváří tímto střídáním specifický rytmus, kterým je tělo disciplinováno. Ten lze chápat také jako způsob, jakým dochází k výkonému využití času v souvislosti s tělesnými možnostmi jedince.

Na úrovni kolektivu hraje také určitou roli viditelnost, které jsou těla cvičících trickerů vystaveny. Právě prostřednictvím viditelnosti dochází v kolektivu k reprodukci kulturních norem, jež jsou aplikovány na těla jednotlivých trickerů. Trickeři také reprodukuje tyto normy vzájemnými reakcemi na provedené techniky. Tělo je v rámci trickingu

disciplinováno k tomu, aby reagovalo a zároveň je disciplinováno reakcemi ostatních. Ty mají řadu podob a mohou představovat pro tělo trickerů trest či odměnu a mohou trickerovi oznamovat řadu informací o jím prováděných tělesných technikách a tímto způsobem je i regulovat.

Trickeři nejen pozorují těla ostatních, ale zároveň jsou sami pozorováni. Viditelnost pak lze pojit také se snahou a soustředěním, jaké tricker do svého výkonu vkládá. Tricker je v době, kdy provádí tricky a komba umístěn do středu pozornosti trickerů a to se projevuje i na jeho těle. V závislosti na zviditelnění trickerů dochází ke snaze o intenzivnější využití tělesných schopností a prezentaci svého tělesného kapitálu.

Jako poslední rovina, na které probíhá disciplinace těla trickerů, byla zkoumána rovina trickerů jako *jednotlivce*. Na té bylo rozebráno to, jak své tělo sám tricker disciplinuje a jak je jeho tělo přizpůsobováno normám trickerské kultury na té nejzákladnější úrovni.

K tomu dochází zejména zapisováním do tělesné paměti. Tricker tedy disciplinuje své tělo tak, aby techniku nejen zvládl provést jednou, ale tak, aby si ji jeho tělo zafixovalo a bylo schopné ji na signál okamžitě, bez problémů a efektivně provést.

Při tomto procesu tělo je ovlivňováno řadou dalších faktorů. Předně například svou vlastní kondicí a v souvislosti s ní únavou, zdravím, popřípadě i stářím. Bylo ukázáno, že i vlastní mentalita – v jejím rámci zejména strach a soustředění – projevují svůj disciplinační vliv na tělo.

V rámci dělení na tři roviny disciplinace těla bylo také ukázáno, že disciplinaci trickerova těla lze nahlížet jako proces, jakým si tělo osvojuje různé dovednosti a vlastnosti, které je určitým způsobem uzpůsobují k jednání v trickerském poli čili jako proces akumulace tělesného kapitálu. Trickeři se navíc o tento kapitál musejí nějakým způsobem starat, protože může docházet i k ubývání tohoto kapitálu. Trickeři tak činí zejména kontinuálním tréninkem a snahou o to, aby tento trénink probíhal co nejefektivnějším způsobem.

Jak bylo ukázáno, trickeři se k nabývání a udržování tělesného kapitálu staví velice rozmanitými způsoby, ovlivněnými mnoha faktory. Tímto osobním vypořádáváním a zacházením s tělem tak dochází k tomu, že tělesný kapitál každého trickerů je do jisté míry originální. Podstatnější pro udržování tělesného kapitálu ale je, že základem trickingu je neustálá snaha o jeho další akumulaci. Tricking se vyznačuje důrazem na zlepšování,

zdokonalování se v provádění tělesných technik a také učení se stále novým a novým. Dochází tedy ze strany trickerů ke snaze co největší rozšíření svých tělesných zdrojů a kapitálu v nich uloženém. Toto rozšiřování nemá horní hranici jinde než v jednotlivých tělesných možnostech a individuálních přístupech každého z trickerů.

Je to patrně právě ustavičná snaha o dosažení svých tělesných limitů, co tvoří pravou podstatu tohoto sportu. Výsledkem disciplinace těla trickera však není to, že těchto limitů opravdu dosáhne, ale že se jeho tělo se naučí způsobům jednání v rámci trickerské kultury, které je k tomuto dosahování uzpůsobují. Trickerům samotným pak zůstává jistá dávka svobody v tom, jakou vůli do tréniku vloží a jak moc se k vytyčenému cíli se svým disciplinovaným tělem přiblíží.

6. Literatura

BOURDIEU, P. (1998): Teorie jednání. Praha: Karolinum.

CHENAIL, R.J. (1998): Jak srovnat kvalitativní výzkum do latě? Biograf (15-16): 30 odst. Dostupné z: <http://www.biograf.org/clanek.php?clanek=1503> [naposledy navštíveno 23. 06. 2016].

DISMAN, M. (2000): Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele. 3. vyd. Praha: Karolinum.

FOUCAULT, M. (2000): Dohlížet a trestat: kniha o zrodu vězení. Praha: Dauphin.

JONES, D.J. (2006): Na cestě k domorodé antropologii. Biograf (39): 29 odst. Dostupné z: <http://www.biograf.org/clanky/clanek.php?clanek=3904> [naposledy navštíveno 22.6.2016].

KAŠČÁK, O., OBERTO VÁ, Z. (2012): Školská etnograf ie a tela, jej východiská, podoby a potenciály. Český lid. Etnologický časopis, 99 (1), str. 1-22.

KAWULICH, B. (2005): Participant Observation as a Data Collection Method. Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research [online], 6 (2), 81. odst. Dostupné z: <http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/466/996> [naposledy navštíveno 22.6.2016].

MAUSS, M.. (1973): Techniques of the body. In CRARY, J., KWINTER, S. [eds.] (1992): Incorporations. New York: Zone, str. 455-477.

NEDBÁLKOVÁ, K. (2007): Etnografie (Jedna ruka kreslí druhou aneb Jak se dělá etnograf ický výzkum). In: ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĎOVÁ, K. [eds.]: Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál, s. 112-125.

NEDBÁLKOVÁ, K. (2006): Metodologie etnograf ického výzkumu ve vězení. In: NEDBÁLKOVÁ, K.: Spoutaná rozkoš. Sociální (re)produkce genderu a sexuality v ženské věznicí. Praha: SLON, s. 54-80.

NEŠPOR, Z., JAKOUBEK, M. (2004): Co je a co není kulturní/sociální antropologie? In: Český lid. Etnologický časopis, 91(1), s. 1-20.

REED-DANAHAY, D. (1997): Auto/ethnography: rewriting the self and the social. New York: Berg.

SOUKUP, M., BALCEROVÁ, M. (2011): Antropologie těla. ANTHROPOLOGIA INTEGRA [online], 2 (1). Dostupné z: https://journals.muni.cz/anthropologia_integra/article/viewFile/1959/1564. [naposledy navštíveno 22.6.2016].

SOUKUP, V. (2011): Antropologie: Teorie člověka a kultury. Portál: Praha.

WACQUANT, L. (2004): Body & soul: notebooks of an apprentice boxer. Oxford: Oxford University Press.

WACQUANT, L. (1995): Pugs at Work: Bodily Capital and Bodily Labour among Professional Boxers. Body & Society, 1 (1), str. 65-93.

WALL, S. (2008): Easier Said than Done: Writing an Autoethnography. In: International Journal of Qualitative Methods, 7 (1), str. 37-53.

Elektronické zdroje

HEŘMANSKÝ, M. (2009a): Kvalitativní analýza dat. [online] Úvod do společenskovedního výzkumu (elektronická prezentace). Praha: FHS UK. Dostupné z: <http://moodle.fhs.cuni.cz/mod/resource/view.php?id=8388> [naposledy navštíveno 22.6.2016].

HEŘMANSKÝ, M. (2009b): Pozorování při zkoumání sociálního prostředí. [online] Úvod do společenskovedního výzkumu (elektronická prezentace). Praha: FHS UK. Dostupné z: <http://moodle.fhs.cuni.cz/mod/resource/view.php?id=8367> [naposledy navštíveno 22.6.2016].

NOVOTNÁ, H. (2009): Kvalitativní strategie výzkumu. [online] Úvod do společenskovedního výzkumu (elektronická prezentace). Praha: FHS UK. Dostupné z: <http://moodle.fhs.cuni.cz/mod/resource/view.php?id=8840> [naposledy navštíveno 22.6.2016].

ŠŤOVÍČKOVÁ-JANTULOVÁ, M. (2009): Úvod empirického výzkumu sociálních věd. [online] Úvod do společenskovedního výzkumu (elektronická prezentace). Praha: FHS

UK. Dostupné z: <http://moodle.fhs.cuni.cz/mod/resource/view.php?id=8841> [naposledy navštíveno 22.6.2016].

7. Přílohy

7.1. Medailonky jednotlivých trickerů

Tsum – 27 let. S trickingem začínal asi v patnácti letech při studiu na stejném gymnáziu jako pisatel této práce a od těch dob se mu kontinuálně věnuje. Vystudoval fyzioterapii a momentálně se tomuto oboru věnuje i pracovně. V průběhu pozorování navštěvoval tělocvičnu pravidelně, koncem průběhu mého výzkumu začal tréninky omezovat a mezi trickery se začalo proslíchat, že s trickingem chce na nějakou dobu přestat. Nedá dopustit na reggae hudbu.

Monk – 20 let. Trickingu se věnuje dva roky. Předtím rok provozoval parkour. Odmaturoval a pracuje v supermarketu. Trickingu by se rád věnoval, co nejčastěji by to bylo možné. Jako jediný z trickerů je kuřák.

Sidekick – 30 let. Jeden z veteránů trickingové scény. Kromě trickingu se věnuje také gymnastice. Pracuje přímo v žižkovské tělocvičně jako individuální trenér jak trickingu, tak základů gymnastiky. Kromě toho si vydělává i jako kaskadér.

Ermy - 26 let. Trickingu se věnuje skoro deset let. Sám tvrdí, že jeho začátky byly velmi pomalá a přisuzuje to tom, že se zkrátka pomalu učí. Studoval na ČZU a v současnosti pracuje jako kaskadér a přemýšlí o tom, najít si ještě nějaké další zaměstnání.

Pablo – 26 let. Trickingu se věnuje podobně dlouhou dobu jako Ermy. Avšak v současné době se přinejmenším tréninků na Žižkově moc neúčastní. Jeho „styl“ skákání je mezi trickery oceňován pro svou kreativitu, i když někdy jsou kritizovány jeho kopy.

Yakki – 26 let. Tréninky v žižkovské tělocvičně navštěvuje pouze zřídka. Kromě trickingu se věnuje ještě breakdance, který provozoval ještě předtím, než s trickingem vůbec začal. Tvrdí, že se snaží být multifunkční a nevyhovuje mu věnovat svůj čas pouze jedné aktivitě.

Mouka – 23 let. Začal se věnovat trickingu ve stejný den jako pisatel této práce na tréninkách trickingu, jež vedli Tsum s Terry ve sportovním klubu při gymnáziu, které jsme oba navštěvovali. Velmi rychle se učil novým a novým technikám, ale také prodělal řadu zranění, z nichž na nejdelší dobu mu tréninky znemožnila zlomenina předloktí, kterou si způsobil přímo na tréninku. Později sám tricingové tréninky vedl a dodnes se v onom sportovním klubu angažuje. Studoval na zdravotnického záchranáře, ale studia nedokončil a v současné době se snaží věnovat trickingu stále víc času.

Frank – 21 let. Trénuje tricking 7 let a začal s ním také na gymnáziu jako Mouka, Terry, Tsum a autor této práce. Společně s trickingem trénoval také parkour. Aktivně se trickingu již nevěnuje, pracuje jako lektor angličtiny a trenér tenisu. Také vede sportovní kroužek parkouru pro žáky základních škol.

Mi – 23 let. Pochází z Japonska. Věnoval se taekwondu a při svém tréninku se soustředí hlavně na rozličné druhy kopů. Velmi se orientuje v trickingové terminologii. Studuje informatiku na vysoké škole a pracuje jako vyhazovač v jednom podniku v pražské Sapě.

Su - 25 let. Kromě trickingu se věnuje ještě dalším bojovým uměním. Také kreslí a miluje odjakživa auta. Trénuje jen občasně a většinou se na trénincích objeví pouze když je navštíví Pablo nebo Ermy.

Kála – 32 let. Jeden z hlavních popularizátorů extrémních bojových umění v Česku. V minulosti se věnoval karate, kung-fu a kickboxu. V extrémních bojových uměních také soutěžil a je držitelem několika významných titulů. V současné době ale trénuje jen občasně a věnuje se spíše kondičnímu cvičení. Spoluvlastní jednu pražskou kavárnu.

Terry – 27 let. Začínal s trickingem společně s Tsumem, se kterým také vedl tréninky trickingu ve sportovním klubu gymnázia, které vystudoval. Dále studoval na ČZU a aktivně se věnoval trickingu. Zúčastnil se i několika zahraničních trickerských kempů a akcí a byl mnoha lidmi považován za jednoho z nejlepších trickerů v republice. V nedávné době však s trickingem na půl roku přestal a v současné době se pomalu k trénování opět vrací.

Matěj – 19 let. Trickingu se věnuje jen dva roky, ale skáče velice náročné kombinace. Na tréninkách v žižkovské tělocvičně se objevil pouze třikrát. Dokončil gymnázium a byl přijat na vysokou školu, kde bude studovat informatiku.

Pepa – 19 let. Trickingu se věnuje dva roky. Tréninků na Žižkově se neúčastní, protože bydlí mimo Prahu. Zato frekventovaně navštěvuje tělocvičnu na Malovance. Studuje střední školu.

7.2. Obrazová příloha

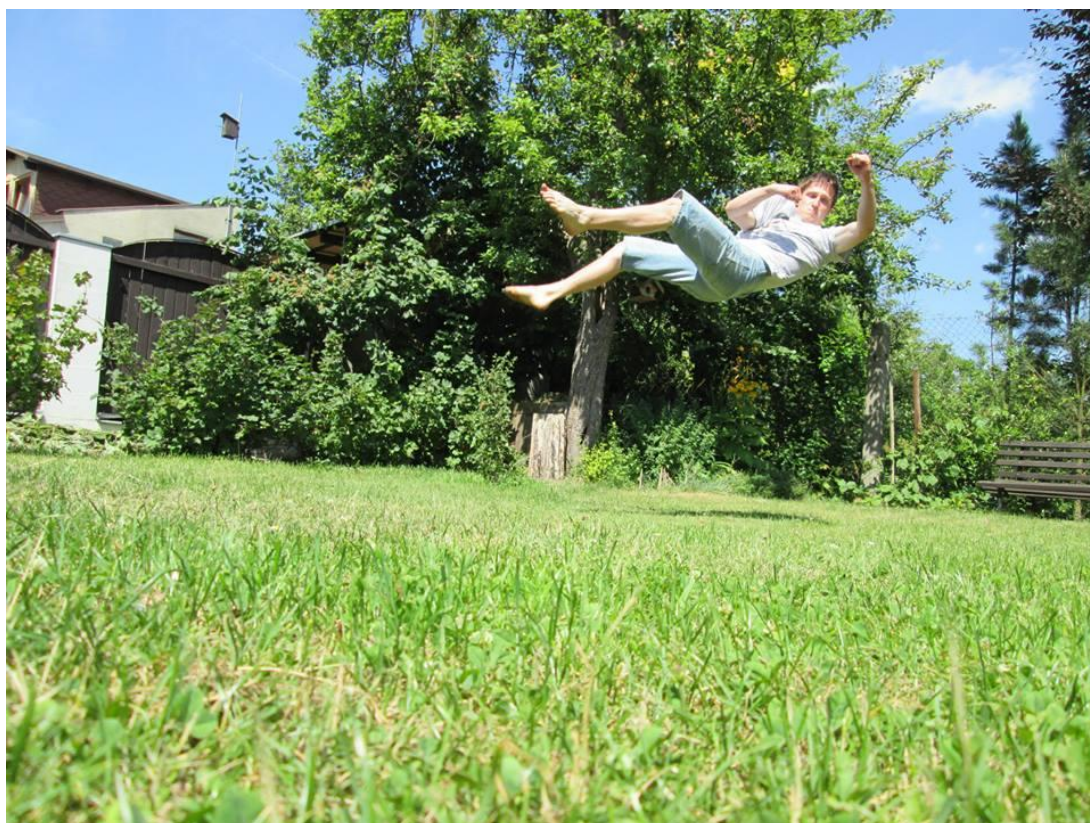
Obrázek 1 - Tricker provádějící trick aerial (archiv autora)

Obrázek 2 - Tricker provádějící trick *btwist* (archiv autora)

Obrázek 3 - Tricker provádějící přemet vzad (archiv autora)

Obrázek 4 - Tricker provádějící trick 540 - fáze před provedením kopu (archiv autora)

Obrázek 5 - Tricker provádějící trick 540 - fáze po kopu (archiv autora)

Obrázek 6 - Tricker provádějící trick gainer (archiv autora)